

Al ROKkend GOKken!

Een referentiekader voor
zorgbreed en kansrijk onderwijs

Bron: Het R²OK, het Reflectiedocument | KERNTTEAM KWALITEITSONTWIKKELING
Referentiekader voor onderwijskwaliteit
KATHOLIEK ONDERWIJS VLAANDEREN

Voorwoord

Ben je ook soms op zoek naar ideeën om met het Referentiekader voor onderwijskwaliteit aan de slag te gaan in je school? Heb je wel eens nood aan specifieke achtergrondinformatie maar heb je de tijd niet om deze op te zoeken? Is de betekenis van een aantal begrippen je niet erg duidelijk? Kan je nog extra vragen gebruiken om samen met je team te reflecteren over de realisatie van de kwaliteitsverwachtingen? Wil je weten hoe je via de kwaliteitsverwachtingen aan een gelijk onderwijskansenbeleid kan werken?... Als het antwoord op één of meerdere van deze vragen affirmatief is, dan kunnen we je met dit document misschien wel van dienst zijn.

Voor jou ligt **Al ROKkend GOKken**. Het biedt handvatten en inspiratie om vanuit het Referentiekader voor onderwijskwaliteit een gelijk onderwijskansenbeleid (=GOK) te voeren.

Dit document bevat een overzicht van alle kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader voor onderwijskwaliteit gelinkt aan GOK. Wie vertrouwd is met dit kader, zal ongetwijfeld in de herhalingen van reflectievragen, informatiebronnen en achterliggende literatuur de samenhang tussen de verschillende kwaliteitsverwachtingen opmerken. Vandaar dat het ook belangrijk is om niet enkel te focussen op individuele kwaliteitsverwachtingen maar deze individuele kwaliteitsverwachtingen altijd binnen het geheel te plaatsen en dus het kader vanuit een holistisch perspectief te benaderen.

We linken elke kwaliteitsverwachting aan de volgende informatie voor BaO, BuO en SO:

Kwaliteitsbeeld

Elke kwaliteitsverwachting wordt verduidelijkt met het kwaliteitsbeeld uit het Referentiekader voor onderwijskwaliteit.

Toelichting

Sommige termen uit de kwaliteitsverwachting vragen om toelichting om tot een goed begrip van dat wat men van scholen verwacht te komen.

Reflectievragen

Deze vragen helpen de school meer inzicht te verwerven in welke mate men vanuit de school-eigen input en context tegemoet komt aan de kwaliteitsverwachting. Het is niet de bedoeling dat al deze vragen beantwoord worden. Telkens als je “leerlingen” en “ouders” leest, hou dan in het achterhoofd dat het ook gaat over “kwetsbare leerlingen” en “kwetsbare ouders”.

Bronnen

Om een aantal van bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden, verwijzen we naar enkele kwalitatieve en kwantitatieve informatiebronnen die binnen handbereik liggen.

Meer lezen

Soms is het ook aangewezen om je verder en grondiger te informeren over bepaalde kwaliteitsaspecten. We verwijzen daarvoor naar achtergrondliteratuur, documenten, mededelingen, instrumenten ... die kunnen geraadpleegd worden om tot meer diepgaande kennis te komen.

De opsommingen zijn niet exhaustief. We willen je graag nog wijzen op een aantal andere interessante ‘naslagwerken’, zoals bijvoorbeeld artikels uit In Dialoog; bijdragen op de website [pro.katholiekonderwijs.vlaanderen](https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen.be); blogberichten uit [Duurzaam Onderwijs](https://duurzaamonderwijs.be), [Edubron](https://edubron.be), Klasse, ... die vaak ook wetenschappelijk onderzoek begrijpelijk maken voor de lezer. Alle websites werden gecheckt begin januari 2022.

Link met het Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

Zorg is een breed begrip dat ruimer gaat dan de aanpak van problemen en preventief werken. Het gaat om het geheel van initiatieven die door alle schoolbetrokkenen worden genomen om optimale ontwikkelingskansen te creëren voor alle leerlingen. Zorg op school heeft steeds betrekking op de domeinen leren en studeren, onderwijsloopbaan, welbevinden (psychisch en sociaal functioneren) en gezondheid. Vandaar dat de linken tussen het Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs en het Referentiekader voor onderwijskwaliteit ook niet ver te zoeken zijn en we de kans grijpen om beide onder de aandacht te brengen.

Inspirerende ideeën GOK

Inspirerende ideeën met betrekking tot het secundair onderwijs worden aangegeven met (SO). Wij hebben met dit document niet de intentie om volledig zijn. Dit is een onmogelijke opdracht. We hebben ons wel voorgenomen om dit document up to date te houden met nieuwe inzichten en ervaringen.

Veel plezier ermee!

Kwaliteitsbeeld

De minimaal gewenste output omvat het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen, basiscompetenties en leerplandoelen. Dit hangt samen met het streven naar welbevinden en betrokkenheid van lerenden en leraren. De algemene kwaliteitscultuur in de school en de kwaliteit van de pedagogische relatie tussen lerenden en teamleden vormen hierbij sleutelementen.

Toelichting

De **minimaal gewenste output** omvat het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen, basiscompetenties en leerplandoelen. Dit wordt ook het ‘gevalideerd doelenkader’ genoemd.

Eindtermen zijn minimum verwachtingen die de overheid opstelt. De leerplandoelen zijn een vertaling en concretisering van deze eindtermen doorheen het eigen pedagogisch project van KathOndVla. De **leerplandoelen** omvatten alle eindtermen. De school richt zich dus best op deze leerplandoelen.

De term ‘**minimaal**’ wil zeggen dat het behalen van deze doelstellingen in principe voor elke leerling haalbaar zou moeten zijn. Toch stelt het OK: bij een zo groot mogelijke groep van leerlingen, waardoor duidelijk wordt dat men er zich van bewust is dat dit niet altijd kan.

Naast leeroutput is er ook een ‘affectieve’ output bij leerlingen. Zie hiervoor **R3** inzake ‘welbevinden’.

Reflectievragen

- In welke mate hebben we zicht op de resultaten van onze leerlingen?
- In welke mate lukt het ons om leerlingen de leerplandoelen in voldoende mate te laten halen?
- In welke mate monitoren we het realiseren van de leerplandoelen?
- Hoe verzamelen we de nodige valide data om leerplanrealisatie na te gaan?
- In welke mate analyseren we welke evaluatievragen en -opdrachten peilen naar basis-, uitbreidings- of verdiepingsdoelen?
- In welke mate zijn de onderwijsdoelen (leerplandoelen, individueel zorgplan/handelingsplan) het uitgangspunt om te evalueren?
- Op welke manier volgen we de leerlingen op die naar een andere school worden georiënteerd?

Kwaliteitsverwachting

De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.

Informatiebronnen in de school

- Gestandaardiseerde toetsen: Salto, peilingtoetsen, paralleltoetsen, LVS, AVI, Koala,...
- Getuigschriften basisonderwijs
- Kwalitatieve informatie die de basisschool meegeeft aan leerlingen die geen getuigschrift BaO hebben gekregen
- Kwalitatieve en kwantitatieve informatie op rapporten
- BaSO-fiche
- Resultaten vanuit vervolgonderwijs (doorstroom, uitstroom)
- Bevraging oud-leerlingen
- Rapporten vanuit externe initiatieven bv. wiskundeolympiade
- Feedbacktool VSK (=Vlaamse Scholierenkoepel)
- Notulen of verslagen van klassenraden

Meer lezen

- [Ontwikkelingsdoelen en eindtermen \(ODET\)](#)
- [Leerplandoelen SO](#)
- [Concordantie Leerplan Zill en ODET](#)

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Goed onderwijs - krachtige leeromgeving

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O8
- BuO: Geen directe linken - indirect: ontwikkelingsschalen H3 H4
- Analyse en opvolging Koala-test (BaO)
- Analyse en opvolging peilingproeven voor meerdere vakken (SO)
- Analyse en opvolging leerplandoelen basisgeletterdheid (1ste gr SO)
- Analyse en opvolging verplichte taaltoetsen (1ste jaar SO) (TAS, TASAN en TIST) <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/toolkit-breed-evalueren-in-het-secundair-onderwijs-overzicht-identificatiefiches>
- In kaart brengen en opvolgen van A-/B- en C-attesten (SO)
- Analyse en opvolging van slaagkansen van afgestuurde leerlingen in dataloop van 'mijn onderwijs' (SO)

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

Welbevinden staat voor de mate waarin iemand zich lichamelijk, mentaal en sociaal goed voelt. Betrokkenheid uit zich onder andere in de mate waarin iemand geconcentreerd en geïnteresseerd is en actief deelneemt. Welbevinden en betrokkenheid beïnvloeden het leren, de ontwikkeling en de vorming van de lerenden. Ze spelen eveneens een cruciale rol bij de teamleden in het realiseren van gewenste resultaten en effecten. De mate waarin ouders en andere relevante partners tevreden zijn over de school is eveneens een belangrijk outputelement. Welbevinden, betrokkenheid en tevredenheid vormen hefboomen voor kwaliteitsontwikkeling.

Toelichting

Betrokkenheid belicht de mate waarin de leerling de activiteiten als boeiend ervaart, en de mate waarin hij geconcentreerd en intrinsiek gemotiveerd aan de slag is. Hierbij geniet de leerling in hoge mate van de activiteit omdat deze tegemoetkomt aan zijn exploratiedrang. Betrokkenheid is een belangrijke *procesvariabele* bij het onderwijsleerproces. Bovendien heeft betrokkenheid een impact op de leerresultaten: verschillende studies hebben uitgewezen dat wie een sterke betrokkenheid voelt, ook meer zal leren, en meer kwaliteitsvol (duurzaam) zal leren. Om die reden staat ‘betrokkenheid’ toch ook bij de ‘resultaten en effecten’ opgenomen.

Welbevinden vormt een belangrijke ‘*affectieve outputvariabele*’ die verwijst naar de mate waarin de leerling zich in de school- en klascontext goed voelt. Een toestand van welbevinden geeft aan dat de sociaal-emotionele ontwikkeling onbedreigd verloopt.

De Onderwijsinspectie hanteert **vijf dimensies van welbevinden**. In dit model wordt gesteld dat het welbevinden van een leerling het resultaat is van zijn perceptie op de dimensies (1) tevredenheid, (2) betrokkenheid, (3) academisch zelfconcept, (4) sociale relaties en (5) pedagogisch klimaat.

Reflectievragen

- Welke indicaties zien we in de school van een positief/negatief welbevinden van leerlingen?
- Hoe krijgen we zicht op het welbevinden van onze leerlingen?
- Welke maatregelen hebben we in onze school om het welbevinden van onze leerlingen te versterken?
- Hoe betrekken we de leerlingen bij het onderwijs?
- Hoe krijgen we zicht op de betrokkenheid van leerlingen tijdens de lessen?
- Hoe betrekken we het schoolteam bij het beleid?
- Hoe krijgen we zicht op de tevredenheid van ouders? En op de tevredenheid van andere relevante partners?
- Hoe krijgen we zicht op het welbevinden van leraren?
- Op welke manier hebben we aandacht voor leerlingen die zich niet zo goed in hun vel voelen? Hoe volgen we dit op?

Kwaliteitsverwachting

De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden en het schoolteam en naar tevredenheid bij ouders en bij andere relevante partners.

Informatiebronnen in de school

Tevredenheidsonderzoeken gericht op betrokkenheid en welbevinden

- Ouders en buurt:
 - Ouders in de klas
 - Activiteiten oudercomité
 - Vragenlijst Ouderbetrokkenheid VCOV
 - Brugfiguren
- Personeel:
 - Functioneringsgesprekken
 - Psycho-sociale bevraging (bv. [WellBe](#))
- Leerlingen:
 - Leerlingengesprekken
 - Observaties
 - [Vragenlijst welbevinden leerlingen onderwijsinspectie](#)
 - Sociogram (bv. Blob-boom, stoeltjesdans)
 - Screeningsinstrument ondernemingszin (CEGO)
 - Persoonsgebonden ontwikkelvelden Zill
 - Gemeenschappelijk funderend leerplan (SO)

Meer lezen

- Mentorschap
- Meter/peterschap
- [Wilcox' participatieladder](#)
- [Screeningsinstrument ondernemingszin CEGO](#)

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Verbindend schoolklimaat
- Welbevinden
- Netwerk van de school

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen L1 O3
- Ruime aandacht voor het welbevinden van kwetsbare leerlingen door o.a. leerlingengesprekken (BaO en SO)
- Betrekken van kwetsbare leerlingen bij organiseren en uitwerken van allerlei initiatieven.
- Analyseren van enquêtes afgenomen bij leerlingen en leraren i.v.m. welbevinden (SO)
- Aandacht voor leerlingenparticipatie (ook door leerlingen die beantwoorden aan de indicatoren) ruimer dan de leerlingenraad (SO)

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

Het is belangrijk dat de school alles in het werk stelt om elke lerende zoveel mogelijk ontwikkelingskansen te bieden. Ze ambieert een ruime ontwikkeling en streeft naar zoveel mogelijk leerwinst bij elke lerende.

Dit duidt op de toename van kennis en vaardigheden en op de ontwikkeling van attitudes, competenties en talenten van lerenden gedurende een bepaalde periode.

Toelichting

Leerwinst is een maat voor de groei van individuele leerlingen, in het algemeen of binnen een specifiek leerdomein. Het gaat zowel over de toename van kennis en vaardigheden als over de ontwikkeling van attitudes en competenties van de leerlingen.

Gericht zijn op **maximale leerwinst**, impliceert dat niet enkel wordt gekeken naar 'hoe goed' een leerling iets kent/doet, maar ook hoeveel beter dan de voorgaande keren. Op die manier wordt een leerling vooral met zichzelf vergeleken, eerder dan met de klasgroep of met een bepaalde norm. Dit is motiverender voor zowel leerlingen als leraren.

Lesgeven met het oog op leerwinst betekent ook dat wat formeel in de leer(plan)doelen staat, overstegen wordt. Leraren kijken steeds naar de zone van naaste ontwikkeling van elke leerling.

Leerwinst (geaggregeerd op schoolniveau) heeft ook een belangrijk nut in de kwaliteitsontwikkeling van de school.

Reflectievragen

- Hoe slagen we er in om bij elke leerling leerwinst te boeken?
- Op welke manier krijgen we zicht op de beginsituatie van elke leerling?
- Op welke manier wordt formatief evalueren ingezet voor het leerproces?
- Hoe spreken we leerlingen aan op een niveau dat net buiten bereik is van wat leerlingen kunnen?
- Hoe brengen we de vorderingen van de leerlingen in kaart?
- Op welke manier wordt informatie over kennis, vaardigheden en attitudes gerapporteerd?

Kwaliteitsverwachting

Informatiebronnen in de school

Meer lezen

Link met

Inspirerende ideeën GOK

De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.

Toetsen:

- Gestandaardiseerde toetsen : Salto, peilingtoetsen, paralleltoetsen, LVS, AVI , ...
- Mogelijk nabije toekomst: gevalideerde leerwinst-monitoring vanuit overheid (zie regeerakkoord)?
- Taalvaardigheidstoetsen (TAL - TAL-K - CITO, Koala, ...)
- Schooleigen toetsen al dan niet methode-gebonden
- Overzichtstoetsen

Andere:

- Observatie - gebruik van kijkwijzers
- Mondelinge en schriftelijke feedback
- Portfolio
- Stoefdoos/knapzak/talentenbox ...
- Zelfevaluatie
- Leerlingengesprekken
- Hattie, J. (2013). *Leren zichtbaar maken*. Rotterdam, Nederland: Bazalt.
- Penninckx, M., Vanhoof, J., Quintelier A., De Maeyer, S., Van Petegem, P. (2017). *Zicht op leerwinst*. Leuven, België: Acco.
- Schema breed evalueren <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/leerlingen-evalueren-in-het-basisonderwijs/breed-evalueren-in-de-katholieke-basisschool>
- Schema krachtige leeromgeving <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/krachtige-leeromgeving/ontwerpen-van-krachtige-leeromgevingen>

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O8
- BuO: Geen directe linken - indirect: ontwikkelingsschalen H3 H4
- Analyse en opvolging van de Koala test (BaO), van de verplichte taaltoetsen (1ste jaar SO)
- Heb bij de brede evaluatie vooral oog voor kwetsbare leerlingen.
- Analyse van formatieve en summatieve evaluaties om kwetsbare leerlingen gerichte feedback te kunnen geven.
- Praktijkids 'Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten'
- Schooleigen evaluatie- en rapporteringsbeleid onder de loep nemen.

Kwaliteitsbeeld

Studievoortgang is het bereiken van de minimaal gewenste output binnen een vooropgesteld tijdspad. De school volgt de deelname aan het onderwijsgebeuren van de lerende op en ondersteunt de studievoortgang. De school streeft ernaar dat zoveel mogelijk lerenden gekwalificeerd uitstromen, waarbij ze minimaal voldoen aan de vereisten van het gevalideerd doelenkader.

Toelichting

Het **onderwijsgebeuren** op school is een interactief proces tussen de leerling en zijn stimulerende (leer) omgeving. De interactie tussen leraar en leerling en tussen leerlingen onderling is een noodzakelijk onderdeel van dit interactief proces.

Reflectievragen

- Op welke manier brengt de school de studievorderingen van leerlingen in kaart?
- Hoe stimuleert de school de studievorderingen van de leerlingen binnen een vooropgesteld tijdspad?
- Op welke manier zorgt de school voor een zo groot mogelijke gekwalificeerde uitstroom van leerlingen?
- Welke preventieve maatregelen neemt de school m.b.t.
 - bepaalde risicogroepen (taalachterstand, SES, specifieke onderwijsbehoeften, ...)?
 - het creëren van een verbindend schoolklimaat?
 - het voorkomen van zittenblijven?
 - het detecteren en voorkomen van spijbelgedrag?
- Welke bijkomende maatregelen zijn er voor de leerlingen die hun jaar overdoen?
- Op welke manier wordt de effectiviteit van zorgmaatregelen in kaart gebracht?
- Hoe zorgen we ervoor dat de adviezen van een MDO/klassenraad een positieve impact hebben op de keuzes die de leerlingen maken?
- In welke mate hebben de adviezen in functie van overgangen van de MDO/klassenraad een positieve impact op de keuzes die de leerlingen maken?
- Op welke manier heeft de school aandacht voor leerlingen die instromen (tijdens het schooljaar of tijdens de schoolcarrière)?
- Op welke manier begeleiden/ondersteunen we interne overgangen tijdens het schooljaar?

Kwaliteitsverwachting

De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende

Informatiebronnen in de school

- Data zittenblijven
- Data over doorstroom en uitstroom (bv. Mijn Onderwijs)
- BaSO-fiches
- Leerlingvolgsystemen
- Data over vroegtijdige uitstroom
- Adviezen klassenraad en de opvolging ervan

Meer lezen

- [Zittenblijven in vraag gesteld: een genuanceerde en kritische analyse](#)
- [Spijbelen en schoolverzuim](#)
- [Leidraad klassenraad](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Onderwijsloopbaan

[TOK \(Inspectie\)](#)

- Geen directe link

Inspirerende ideeën GOK

- Inzetten op ingrediënten van verbindend schoolklimaat
- Visie op zittenblijven
- Adviezen van de delibererende klassenraad in kaart brengen, opvolgen en analyseren (vooral van de doelgroep)
- Aandacht voor een kwaliteitsvol leerlingenvolgsysteem
- Visie op reactiebeleid rond spijbelen in kaart brengen (SO)
- Ontwikkelen van een sterk taalvaardigheidsbeleid tot op de klasvloer met aandacht voor de noden van de doelgroep

Kwaliteitsbeeld

Iedereen heeft recht op onderwijs. Daarom heeft iedere school de maatschappelijke opdracht om voor elke lerende de toegang tot onderwijs te waarborgen en gelijke onderwijskansen te realiseren. Scholen kunnen maar resultaten en effecten bereiken als lerenden participeren aan het onderwijsleerproces. De school volgt de deelname van alle lerenden aan het onderwijsgebeuren op en gaat die waar nodig stimuleren.

Toelichting

De **leerplichtwet** bepaalt dat alle kinderen en jongeren moeten leren. Die leerplicht is niet los te zien van het leerrecht, dat in diverse internationale verdragen ingeschreven is, zoals het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het recht op onderwijs geldt voor ieder kind en iedere jongere in België. Ook kinderen zonder officiële verblijfsdocumenten hebben het recht om in een school in te schrijven. De school mag hen niet weigeren.

De school moet er dus alles aan doen dat het recht op onderwijs voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd wordt. Ze moet optimale leer- en ontwikkelingskansen realiseren voor alle leerlingen; ze moet uitsluiting, segregatie en discriminatie vermijden, én een sociale mix en cohesie bevorderen.

Om het recht voor kinderen en jongeren op leren te garanderen, is regelmatige aanwezigheid op school verplicht.

Reflectievragen

- Hoe fair is het inschrijvingsbeleid? Hebben alle leerlingen gelijke kansen om binnen te geraken?
- Hoe volgen we afwezige leerlingen op? Hoe weten we of die aanpak effectief is?
- Wat doen we voor leerlingen die spijbelen? Hoe weten we of die aanpak effectief is?
- Op welke manier bewaken we de kosten voor leerlingen en ouders?
- Hoe brengen we eventuele financiële en andere drempels in kaart?
- Welke maatregelen nemen we om ouders die het financieel moeilijk hebben te ondersteunen?
- Op welke manier geven we het GOK-beleid vorm?
- Op welke manier streven we ernaar om gelijke onderwijskansen te bieden en tegelijk voor alle leerlingen uitmuntendheid na te streven? (de lat hoog voor iedereen)
- Hoe slagen we erin om een stimulerend leerklimaat te scheppen dat tegelijk warm en veilig is?

Kwaliteitsverwachting

De school waarborgt de toegang tot onderwijs voor elke lerende.

Informatiebronnen in de school

- Info uit oudergesprekken/leerlingengesprekken/observaties
- Aanwezigheidsregister
- (On) betaalde rekeningen
- Data over leerlingenkenmerken
- Schoolreglement
- Schoolwerkplan
- Inschrijvingsbeleid in verschillende steden

Meer lezen

- [Leerrecht: regelgeving](#)
- [Spijbelen en schoolverzuim](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Kinderrechten
- Kwetsbaarheid en armoede
- Onthaal en inschrijvingen
- Ouders

[TOK \(Inspectie\)](#)

- Geen directe link

Inspirerende ideeën GOK

- Projecten organiseren “Blij dat je op tijd bent”
- Onderzoek naar de reden van de schoolverlaters
- Onthaalbeleid: Onderwijsdrempels in kaart brengen. Inzetten op een warm onthaal. Leraren vormen voor (uitnodigende) gesprekken met ouders bij eerste onthaal op school (SO)
- Acties van het LOP - kleuterparticipatie (Doe-pakket ‘Inzetten op warme transitie’)
- Schoolrekeningen van de verschillende opleidingen/graden in kaart brengen als startpunt voor communicatie met leraren binnen een financieel beleid (SO)

Kwaliteitsbeeld

De school beoogt bij alle lerenden persoonlijkheidsontwikkeling, deelname aan het vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt en aan diverse facetten van de samenleving. In welke mate deze effecten op langere termijn bereikt worden, hangt af van vele factoren waarop scholen niet altijd een invloed hebben.

Toelichting

Lange-termijn-effecten openen het perspectief op de toekomst. **Kwalificatie, socialisatie en subjectificatie (of persoonsvorming)**, de drie kernopdrachten van onderwijs, zijn per definitie gericht op langere termijn. In welke mate deze effecten op langere termijn bereikt worden, hangt af van vele factoren waarop scholen niet altijd een invloed hebben. Niettemin wordt het onderwijs in kwaliteitsvolle scholen zo georganiseerd dat men deze lange-termijn-effecten nastreeft; men houdt er dit langere-termijn-perspectief voor al hun leerlingen voor ogen. Op die manier wint het onderwijs aan duurzaamheid.

Reflectievragen

- Hoe weten we of ons onderwijs de leerlingen voldoende voorbereidt op het vervolgonderwijs (of arbeidsmarkt)?
- Op welke manier streven we vak- of leergebied overschrijdende eindtermen na?
- Welk beleid voeren we om het geletterdheidsniveau (zelfstandig info kunnen verwerken uit teksten, documenten en cijfergegevens en gebruik kunnen maken van computers en multimedia) van alle leerlingen te verhogen?
- Op welke manier leren we onze leerlingen met de groeiende diversiteit om te gaan?
- Hoe zetten we in op kansen tot dialoog om met verschil in meningen, waarden en normen, tradities, geloofsopvattingen, ... te leren omgaan?
- Op welke manier creëren we mogelijkheden tot samenwerking waarin diversiteit als meerwaarde wordt benut?

Kwaliteitsverwachting

De school streeft naar effecten op langere termijn bij alle lerenden.

Informatiebronnen in de school

- Resultaten van leerlingen in een volgend leerjaar gevolgd in de eigen of een andere school
- Resultaten van leerlingen op de arbeidsmarkt
- Resultaten van leerlingen in het vervolgonderwijs
- [Burgerschapskompas](#)

Meer lezen

- [Duurzaam onderwijs voor de 21ste eeuw](#) - Kris Van den Branden
- Schuermans, N., Jans, M., Vandenabeele, J., Oosterlynck, S., & Holemans, D. (2017). *Solidariteit in superdiversiteit: Handvatten voor concrete actie*. Leuven, België: Acco.
- Biesta, G. (2018). *De terugkeer van het lesgeven*. Culemborg, Nederland: Phronese.
- [Visie op vorming](#): Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving
- Onderwijsloopbaan
- Diversiteit

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O8

Inspirerende ideeën GOK

- Aan de slag met het burgerschapskompas
- Kwetsbare leerlingen perspectief bieden door rolmodellen aan te bieden
- Onderwijsloopbaanbegeleiding analyseren en sterk vorm geven (SO)
- Deelnemen aan SID-In en andere studie-informatiedagen met bijzondere aandacht voor de doelgroep (SO)

Kwaliteitsbeeld

Om een brede en harmonische vorming te realiseren is een evenwichtige aandacht voor de diverse cultuurcomponenten (exact-wetenschappelijk, muzisch-creatief, ...) en alle ontwikkelingsgebieden (cognitieve, sociaal-emotionele en motorische vorming) cruciaal. Doelgericht leren veronderstelt dat het schoolteam zowel algemene als specifieke doelen nastreeft op het vlak van kennis, vaardigheden, attitudes en competenties. Dit gaat over zowel schooleigen doelen als doelen uit het gevalideerd doelenkader. Een betekenisvolle vorming veronderstelt dat het schoolteam de overdracht van het geleerde naar andere situaties stimuleert. Wat de lerenden op school verwerven, krijgt zo betekenis in de wereld buiten de school. De buitenwereld binnenbrengen in de school verhoogt de werkelijkheidsgerichtheid van het onderwijs.

Toelichting

De doelen van het onderwijs worden in een kwaliteitsvolle school 'breed' geformuleerd. Dit wil zeggen dat het curriculum niet eenzijdig is: ruimer dan enkel de 'basisdomeinen' (bijvoorbeeld taal en rekenen voor het basisonderwijs); en ruimer dan enkel gericht op kennisreproductie (maar ook inzicht, toepassen, ...). Een brede vorming heeft aandacht voor 'subjectificatie' 'kwalificatie' en 'socialisatie'. Zowel de eindtermen en ontwikkelingsdoelen als de leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen hebben ruimschoots aandacht voor een brede vorming. Scholen die in alle leerdomeinen de 'minimaal gewenste output' weten te realiseren (cf. de eerste kwaliteitsverwachting in het ROK) bereiken dus in principe ook een brede vorming.

Men spreekt van een 'harmonische vorming' wanneer het onderwijs gericht is op een evenwichtige benadering van de verschillende ontwikkelingsdomeinen. Zowel cognitieve als motorische en sociaal-affectieve doelstellingen (inclusief 'attitudes') worden in een harmonische vorming nagestreefd. Zowel de eindtermen en ontwikkelingsdoelen als de leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen hebben ruimschoots aandacht voor een harmonische vorming. Scholen die in alle leerdomeinen de 'minimaal gewenste output' weten te realiseren (cf. de eerste kwaliteitsverwachting in het ROK) bereiken dus in principe ook een harmonische vorming.

Subjectificatie, kwalificatie en socialisatie zijn begrippen van Biesta. Ze kunnen als volgt omschreven worden:

- subjectificatie: de essentie van subjectificatie/subjectivering is een persoon vrij, volwassen en verantwoordelijk in de wereld te laten zijn. De vorming van de persoon en de ontwikkeling van zijn eigen identiteit en uniciteit, zijn autonomie en verantwoordelijkheid en het ontdekken van zijn drijfveren en passies staan centraal. Kernvragen zijn: 'wie ben ik?' 'Wat kan ik?' En 'wie wil ik zijn?'
- kwalificatie: Onder kwalificatie verstaat Biesta het verwerven van kennis, vaardigheden en houdingen die mensen in staat stellen iets te doen, op een bepaalde manier te handelen. Bij kwalificatie gaat het erom dat leerlingen zich kennis, vaardigheden en competenties eigen maken die nodig zijn voor het kunnen participeren in de samenleving en het functioneren in het toekomstige beroepsleven.
- socialisatie: In het domein van de socialisatie worden leerlingen voorbereid op hun leven als lid van een gemeenschap en maken

Kwaliteitsverwachting

Toelichting (vervolg)

Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.

ze kennis met tradities, omgangsvormen en praktijken. Die kunnen sociaal-politiek zijn, maar ook cultureel of professioneel. Leerlingen maken kennis met de normen en waarden van het grotere geheel, wat een samenleving kan zijn. Betrokkenheid en relatie staat voorop: er wordt niet alleen kennisgenomen van het grotere geheel, maar er wordt ook een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van het individu om bewust de keuze te maken om te participeren. Hij wordt uitgenodigd zich niet alleen aan te passen aan de gemeenschap, maar deze ook kritisch te bezien en mede vorm te geven.

Reflectievragen

- Krijgen alle leerplandoelen/ontwikkelingsdomeinen voldoende aandacht?
- Op welke manier is er aandacht voor het exact-wetenschappelijke? Het muzisch-creatieve?
- Op welke manier creëren we kansen bij leerlingen tot het verwerven van kennis, vaardigheden, waarden en houdingen? Hoe weet je dat?
- Zijn we er ons als leraren/als school van bewust van wat we impliciet en expliciet aan onze leerlingen meegeven?

Informatiebronnen in de school

- Jaarplannen
- Zill monitorvragen
- Llinkid- tool
- Lesvoorbereidingen
- Kruistabellen (overzicht behandelde leerplandoelstellingen)
- Toetsen en (geïntegreerde) opdrachten sluiten aan op de leerplandoelen m.a.w. de evaluatie is representatief)
- Bevragingen van oud-leerlingen
- Biesta, G.(2018). De terugkeer van het lesgeven. Culemborg, Nederland: Phronese.
- [Het klaslokaal van de 21ste eeuw: techno of outro](#) - Kris Van den Branden

Meer lezen

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving

[TOK \(Inspectie\)](#)

- Geen directe link
- Indirect: Ontwikkelingsschalen O2 en O4
- Ontdek de leefwereld van kwetsbare leerlingen (dus buiten de schoolmuren).
- Werken vanuit functionele contexten en vakoverschrijdend samenwerken (SO)

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

Om te voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen hanteert het schoolteam doelen die gebaseerd zijn op het gevalideerd doelenkader. Met gevalideerd doelenkader wordt bedoeld: de eindtermen, de basiscompetenties, de ontwikkelingsdoelen of de doelen vastgelegd in een leerplan. De doelen sluiten aan bij het verwachte beheersingsniveau. Het schoolteam werkt samen om een volledig en samenhangend aanbod te garanderen. Vanuit betekenisvolle contexten werken aan doelen uit verschillende domeinen noemen we horizontale samenhang. De verticale samenhang verwijst naar de continuïteit van doelen over de klasgroepen, pedagogische eenheden of leerjaren heen.

Toelichting

Het **gevalideerd doelenkader** bestaat uit de ontwikkelingsdoelen, de eindtermen en de basiscompetenties (OD-ET-BC), maar ook de doelen vastgelegd in de leerplandoelen. In sommige onderwijsvormen bestaan er enkel leerplandoelen.

De **samenhang tussen de doelen** verwijst zowel naar de verticale samenhang als naar de horizontale samenhang.

Verticale samenhang betekent dat de lesdoelen en leerinhouden van de verschillende leerjaren elkaar logisch opvolgen. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor continuïteit en samenhang in werkvormen en evaluatievormen doorheen de verschillende leerjaren.

Horizontale samenhang betekent dat de lesdoelen en leerinhouden overheen de verschillende vakdomeinen /ontwikkelvelden een logische opbouw kennen. Ook het gezamenlijk werken aan vakoverschrijdende eindtermen, hoort bij 'horizontale samenhang'. Net als bij verticale samenhang, draagt ook een logische en transparante continuïteit in werkvormen en evaluatievormen overheen de verschillende vakdomeinen /ontwikkelvelden bij tot een goede horizontale samenhang. Zo is er bijvoorbeeld in secundaire scholen met een sterke horizontale samenhang een vakdoorbrekende werking.

Reflectievragen

- Hoe bewaken we dat we alle leerplandoelen realiseren?
- Hoe bewaken we dat we alle leerplandoelen op het juiste beheersingsniveau realiseren?
- In welke mate hebben we duidelijke afspraken i.v.m. horizontale en verticale samenhang?
- Hoe bewaken we dat we leerplangericht werken?
- Hoe weten we of we de leerplandoelen op het juiste beheersingsniveau realiseren?
- Hoe zorgen we voor de verticale samenhang (binnen en/of over de graden heen)?
- Hoe zorgen we voor de samenhang tussen het eigen vakgebied en andere vakgebieden/domeinen/ontwikkelvelden?
- Hoe bewaken we dat de leerplandoelstellingen volledig en evenwichtig aan bod komen? Hoe weet je dat? Welke documenten hanteer je hiervoor?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.

Informatiebronnen in de school

- Kruistabellen (overzicht behandelde leerplandoelen)
- Zill-monitoring vragen
- LLinkid
- Agenda's leraren en leerlingen
- Jaarplannen
- Toetsen, examens
- Verslagen vakvergaderingen
- Leerlijnen
- Referentieperiodes Zill
- [Evaluatiebox BaO](#)

Meer lezen

- <https://leerling2020.nl/zelf-een-leerlijn-maken/>

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O1
- BuO: Ontwikkelingsschaal H3

Inspirerende ideeën GOK

- Speciale aandacht voor leren leren bij kwetsbare leerlingen
- Speciale aandacht voor de ontwikkelthema's "Identiteit" en "Veerkracht" van Zill
- Inzetten op sterk vakgroepenoverleg, vakoverstijgend en projectmatig werken (SO)
- Werken met vorderingsplannen (eigenaarschap bij de leerling) (SO)
- Ontwikkelen van schooleigen leerlijnen binnen een vak, vertrekkende vanuit de leerplandoelen (SO)

Kwaliteitsbeeld

Het schoolteam heeft zicht op de beginsituatie van de lerenden en benut dit bij het vooropstellen van de doelen. De leer- en ontwikkelingsbehoeften vormen hierbij het uitgangspunt. Het schoolteam doet dit om met zoveel mogelijk lerenden het gemeenschappelijk curriculum te realiseren. Door het evenwicht tussen haalbare en uitdagende doelen te bewaken, verhoogt het schoolteam de kans op succeservaringen, de motivatie en het effect op leren.

Toelichting

Uitdagende en haalbare doelen zijn motiverend. Ze maken energie los bij te leerlingen om te leren. Uitdagende en haalbare doelen knopen aan bij de beginsituatie van de leerling en liggen net boven zijn niveau, waardoor de leerling een hoger niveau kan bereiken.

Reflectievragen

- Op welke manier zorgen we dat we zicht hebben op de beginsituatie van de leerlingen (en eventueel instromende leerlingen)?
- Hoe zorgen we ervoor dat de lesdoelen aansluiten bij de beginsituatie van de leerlingen?
- In welke mate expliciteren we de leerdoelen voor de leerlingen en hoe doen we dat?
- Op welke manier proberen we iedere leerling uit te dagen? Hoe zorgen we voor een evenwicht tussen haalbare en uitdagende verwachtingen?
- Hoe zorgen we ervoor dat er voldoende hulp is voor de leerlingen om zich voldoende eigen te maken wat aanvankelijk buiten bereik lijkt?
- Hoe zorgen we er voor dat leerlingen zo vaak mogelijk succes beleven?
- Hoe focussen we op de talenten van de leerlingen?
- Hoe brengen we structuur voor leerlingen?
- Wat organiseren we om leerlingen beter te leren kennen?
- Wat hebben leerlingen nodig om goed te kunnen leren?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.

Informatiebronnen in de school

- Resultaten van toetsen en opdrachten
- Resultaten van zelfevaluaties rond motivatie en betrokkenheid
- [Burgerschapskompas](#)
- BaSO-fiches
- LVS

Meer lezen

- [Leerlingen motiveren: hoe?](#) - Kris Van den Branden.
- Vansteenkiste, M., Soenens, B. (2015). *Vitamines voor groei. Ontwikkeling voeden vanuit de zelf-determinatietheorie*. Leuven, België: Acco.
- Schema breed evalueren <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/leerlingen-evalueren-in-het-basisonderwijs/breed-evalueren-in-de-katholieke-basisschool>
- Schema krachtige leeromgeving <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/krachtige-leeromgeving/ontwerpen-van-krachtige-leeromgevingen>
- Schema differentiëren <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/differentieren-in-het-basisonderwijs/visie>

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving
- Continuüm van zorg

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen O2 en O4 - Indirect: D2
- BuO: Ontwikkelingsschalen H1 H2 H4 H5 - Indirect: D2

Inspirerende ideeën GOK

- Inzetten op technieken Teach Like A Champion (Techniek 6 Begin aan het eind en Techniek 8 Zichtbaarheid) m.a.w. worden er duidelijke leerdoelen geformuleerd bij het begin van een les of lessenreeks
- Inzetten op een sterke beginsituatieanalyse/vak, ook doorheen het schooljaar
- Leren leren-traject uitwerken met speciale aandacht voor de doelgroep
- Beeldvormende klassenraad versterken na gerichte observatie door leraren binnen de klaspraktijk, komen tot vervollediging klasfoto (SO)
- Inzetten op binnenklasdifferentiatie en effectieve leerstrategieën

Kwaliteitsbeeld

Teamleden zijn zich bewust van het gedrag dat ze concreet nastreven bij de lerende of welke verandering ze bij de lerende willen zien. Ze leggen de doelen helder uit zodat lerenden deze beter begrijpen en eigenaar worden van het leerproces. Dit impliceert ook dat ze verduidelijken aan de lerenden welke criteria gebruikt worden om te oordelen of de doelen bereikt zijn.

Toelichting

Eigenaarschap van leren is de mate waarin de leerling verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen leerproces. Het is een complex begrip dat nauw verweven is met een aantal andere begrippen zoals learner agency, motivatie, betrokkenheid, zelfsturing en metacognitieve vaardigheden. Waar leerlingen vroeger de rol hadden van passieve ontvangers, hebben zij nu een veel autonomere rol.

Learner agency betekent dat leerlingen actief de omstandigheden van hun eigen leerproces mede bepalen. Een voorwaarde hiervoor is dat de leerling ervan overtuigd is dat zijn eigen gedrag ertoe doet tijdens het leren. Agency houdt in dat leerlingen niet alleen reageren op de leeractiviteit, maar dat ze deze zelf ook kunnen beïnvloeden en veranderen. Het gaat om een actieve betrokkenheid vanuit de leerling zelf.

Reflectievragen

- Op welke manier verduidelijken wij de lesdoelen aan de leerlingen?
- In welke mate weten onze leerlingen vooraf wat van hen verwacht zal worden en welke criteria bij de beoordeling gebruikt worden?
- Op welke manier zijn de doelen en beoordelingscriteria van onze evaluatie helder?
- In welke mate betrekken we de leerlingen bij het bepalen van de leerdoelen en evaluatiecriteria?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.

Informatiebronnen in de school

- Evaluatiedocumenten: verwijzing naar doelen + aanwezigheid van beoordelingscriteria op toetsen, examenkopijen
- Rubrics (instrument voor de beoordeling van competenties)
- Resultaten van toetsen en opdrachten
- Documenten of gesprekken i.f.v. feedback, feedforward en feedup.

Meer lezen

- [Zo maak je een rubric–stappenplan.](#)
- Coppieters, J. (2019). *Effectieve feedback in het onderwijs*. Leuven, België: Acco.
- Cook, J. (2018). *Feedback is fantastisch*. Nederland: Bazalt.
- [De leerlingen als eigenaar van zijn leerproces](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving

[TOK \(Inspectie\)](#)

- Geen directe link

Inspirerende ideeën GOK

- Doelen zichtbaar maken en succescriteria hierbij formuleren maakt feedback geven gemakkelijker
- Beleid rond evaluatie, rapportering en gericht feedback (feedback, feed up en feed forward) uitbouwen
- Inzetten op duidelijke communicatie en rapportering naar leerlingen en ouders toe (met speciale aandacht voor de doelgroep)

Kwaliteitsbeeld

Een positief en stimulerend school- en klasklimaat gebaseerd op veiligheid, vertrouwen en wederzijds respect vormt de basis van de schoolwerking. Om dit te realiseren investeren het schoolteam en de lerenden in positieve en ondersteunende relaties en interacties. Een dergelijk klimaat betekent ook dat het schoolteam met inspraak van de lerenden duidelijke afspraken en regels maakt en deze consequent hanteert.

Toelichting

Definities met betrekking tot klasklimaat nemen in de literatuur uiteenlopende vormen aan. In de ruimste omschrijvingen wordt een positief klasklimaat beschouwd als een sfeer die de leraar creëert in de klas door de regels die er gelden, de interactie met de leerlingen en de fysieke omgeving (Freiberg, 1999, in Teacher Effectiveness Enhancement Programme, 2002). Het is een milieu waar leerlingen zich goed voelen, plezier beleven, in een aangename sfeer kunnen werken en in interactie treden (Fraser & Walberg, 1991, in Van Petegem, Aelterman, Van Keer, & Rosseel, 2007; Reynolds, Muijs, & Treharne, 2003)

Reflectievragen

- In welke mate hebben we aandacht voor de leefwereld van de leerling?
- Hoe stimuleren we het onderlinge wederzijds respect bij onze leerlingen?
- Op welke manier betrekken we de leerlingen bij het maken van afspraken en het opstellen van leefregels?
- Hoe moedigen we leerlingen aan om zich maximaal in te zetten?
- Hoe stimuleren we het eigenaarschap van leerlingen over hun eigen leerproces?
- Op welke manier ondersteunen en motiveren we leerlingen om te leren?
- Op welke manier zorgen we voor een veilig en vertrouwelijk klasklimaat, zetten we in op interacties tussen leerlingen, vb. buddy-project?
- Hoe stimuleren we een verbindend schoolklimaat?
- Hoe stellen we consequent hoge verwachtingen aan leerlingen?
- Hoe bouwen we een sterke band op met leerlingen?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam en de lerende creëren samen een positief en stimulerend school- en klasklimaat.

Informatiebronnen in de school

- Afspraken en regels in schoolreglement en per vak
- Bevestigingen m.b.t. welbevinden, betrokkenheid en motivatie en inspraak van leerlingen (bv. JoPSi, bevestiging welbevinden onderwijsinspectie, ZIKO, ZIKO-VO)
- Collegiale visitatie, Observatie (met kijkwijzers)
- Data over conflicten in de school
- Sociogram
- [Burgerschapskompas](#)
- Documenten over acties: bv. buddy-project, peter-meterschap

Meer lezen

- [Werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak](#)
- Vansteenkiste, M., Soenens, B. (2015). *Vitamines voor groei. Ontwikkeling voeden vanuit de zelf-determinatietheorie*. Leuven, België: Acco.
- Vademecum Anderstalige Nieuwkomers
- Hollingsworth, J. & Ybarra, S. (2015). *Expliciete Directe Instructie: tips en technieken voor een goede les*. Huizen: Uitgeverij PICA

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Verbindend schoolklimaat
- Welbevinden
- Kinderrechten

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O3
- BuO: Ontwikkelingsschaal H7

Inspirerende ideeën GOK

- Ingrediënten van een verbindend schoolklimaat (proactieve cirkels, hertelgesprekken, herstelcirkels, de gouden weken...)
- Bewust inzetten op de 49 technieken van Teach Like A Champion
- Expliciete Directe Instructie: tips en technieken voor een goede les
- Versterk de executieve functies van de kwetsbare leerlingen
- Maak een relatiebeleid op (o.a. visie op straffen en belonen)
- Andere organisatievormen
- Kleuterparticipatie: executieve functies - rijke taal - warme relaties
- Inzetten op leerlingenparticipatie op de klasvloer
- Investeren in onthaaldagen, peter- en meterschap, time-inprojecten

Kwaliteitsbeeld

Diversiteit is een normaal gegeven waar iedereen dagelijks in verschillende situaties mee te maken krijgt.

Het kan gaan om verschillen in taal, geslacht, seksuele oriëntatie, religie, cultuur, ras, socio-economische status, cognitieve en fysieke mogelijkheden, beleving, interesses, bezigheden, zienswijzen, behoeften ...

Deze diversiteit is een meerwaarde voor de ontwikkeling van lerenden indien het schoolteam ze in het onderwijsleerproces positief aanwendt. Zo bouwt het schoolteam aan een inclusieve cultuur.

Toelichting

De samenleving in haar geheel en een school of een klas in het bijzonder, is in zoveel facetten divers samengesteld: culturele diversiteit, sociale diversiteit, etnische diversiteit, diversiteit in talenten, talige diversiteit, diversiteit in leren ... Met verschillen omgaan is de essentie van een democratie. We reageren op verschillen vanuit ons eigen referentiekader en op basis van het beeld dat we hebben van een individu of een groep (waarmee we een individu soms identificeren). Hoe we met die verschillen omgaan is niet waardenvrij. Onze verwachtingen, onze gedragingen, onze beelden ontstaan niet zomaar. Ze zijn mede ingegeven door (maatschappelijke) diepgewortelde normatieve opvattingen. Onze ideeën of beelden over wat afwijkt van die/de norm zijn vaak stereotiep. Dit is niet anders in een onderwijsomgeving. Doordat de vaak impliciete en onbewuste beelden over jongeren onze gedragingen en verwachtingen sturen, kunnen deze belemmeren dat elke jongere zijn/haar potentieel ten volle kan benutten en/of ontwikkelen. Ze kunnen negatief inwerken op het zelfbeeld, de motivatie, de interesse en de uiteindelijke prestaties van jongeren. Vooroordelen en veralgemeningen waar mogelijk en wenselijk vermijden; zich bewust zijn en zich onthouden van elke vorm van (onbewuste en ongewilde) discriminatie is een belangrijke competentie in omgaan met diversiteit. Dit is belangrijk vanuit het oogpunt van het scheppen van gelijke leerkansen, maar ook in het kader van burgerschapsvorming: het vormen van kritische en actieve burgers in een veelvormige, meerstemmige, complexe en mondiale samenleving.

<https://diversiteitenleren.be/themas/beeldvorming>

Reflectievragen

- Op welke manier zetten we in op interacties met en tussen leerlingen onderling?
- Op welke manier zetten we in op dialoog en samenwerking en verbinding?
- Op welke manier benutten we de verschillen tussen leerlingen maximaal? Denk aan je aanpak; mogelijkheid tot samenwerkend leren; brede evaluatie, heterogene groepsvorming...
- Hoe breng we de visie op diversiteit tot op de klasvloer?
- Hoe gaan we om met meertaligheid?
- Welke ruimte krijgt thuistaal op de school/in de klas?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit.

Informatiebronnen in de school

- [Burgerschapskompas](#)
- Observaties- gebruik van kijkwijzers
- Zelfevaluaties:
 - [ICO-scoop](#)
 - [Omgaan met diversiteit](#)

Meer lezen

- [Waarom diversiteit tot de kern van onderwijs behoort](#) - Piet van Avermaet
- Valcke, M. (2019). *Krachtige leeromgevingen. Omgaan met diversiteit in de klas*. Gent, België: Academia Press.
- [Inspirerend burgerschap](#)
- Booth, T. & Ainscow, M. (2015). *Index voor inclusie: werken aan leren en participeren op school*, derde editie. Nederlandse vertaling: Boonen, H., De Vroey, A., Luts, H., Ranschaert, I., Schraepen, B., Schuman, H., & Vandenbroucke, L. Leuven: UCLL.
- Agirdag, O. (2020), *Onderwijs in een gekleurde samenleving*, EPO.
- Agirdag & Kambel, (2017), *Meertaligheid en onderwijs*.
- Screeninginstrument voor diversiteit van het schoolbeleid http://www.cteno.be/gok/iframe/screeningsinstrument_2008_diversiteit_schoolbeleid_bao_voorbeelden_en_tips.pdf
- DISCO (Diversiteitsscreening Onderwijs) <https://diversiteitenleren.be/materiaal/screening>
- <https://metrotaal.be/>
- <https://meertaligheid.be/>

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Diversiteit
- Welbevinden

[TOK \(Inspectie\) : /](#)

Inspirerende ideeën GOK

- Peper en zout - Een bronnenboek voor intercultureel leren in de basisschool.
- Verhoog status via coöperatieve werkvormen.
- Klein klein climmertje, CLIMrek, CLIM
- Taalvaardigheid verhogen door een schoolgedragen talenbeleid.
- Meertaligheid is een troef en moet positief benaderd worden.
- School in zicht <http://www.schoolinzicht.be/>

Kwaliteitsbeeld

De leef-en leeromgeving verwijst naar de situatie waarin de leerling leeft en leert. Wanneer men specifieke inspanningen levert om het leren van de leerling gericht te ondersteunen, spreken we van onderwijzen. De fysieke omgeving, de infrastructuur en de aanwezige leer- en onderwijsmiddelen beïnvloeden het leren van de leerling. Naast de leeromgeving ondersteunt ook de onderwijsorganisatie het bereiken van de doelen. Twee elementen spelen hierbij onder meer een rol: de onderwijstijd en de groeperingsvorming. Het schoolteam wendt de onderwijstijd en de groeperingsvormen doordacht aan. Elke lerende krijgt voldoende tijd en kansen om te leren en te oefenen. Groeperingsvormen verwijzen naar vele mogelijke vormen van werken met individuen, kleine of grote klasgroepen, heterogene of homogene groepen, klasoverstijgend werken ...

Reflectievragen

Algemeen

- In welke mate wordt er tijd voorzien voor overleg rond leerplannen?
- Op welke manier maken we als schoolteam werk van een sterke leef- en leeromgeving?
- Op welke manier ondersteunt de infrastructuur (met inbegrip van minimale materiële vereisten) het bereiken van de leerdoelen?
- Op welke manier vergroten de infrastructuur en de staat van de schoolgebouwen het welbevinden van de lerenden?
- In welke mate zijn de uurroosters en lokaalverdeling ondersteunend om maximaal de leerplandoelen te realiseren?

Onderwijstijd

- Hoe zorgen we ervoor dat we onze onderwijstijd maximaal gebruiken?
- In welke mate krijgt elke lerende voldoende tijd en kansen om te leren en te oefenen?

Omgeving

- In welke mate stimuleert de aankleding van de leslokalen het leren van onze leerlingen?
- In welke mate dragen we zorg voor de netheid van onze lokalen?
- Hoe zorgen we voor prikkelarme lokalen?
- In welke mate beschikken we over duidelijke afspraken over klasinrichtingen?

Materialen

- In welke mate beschikken we over de nodige didactische materialen?
- Op welke manier zetten we de leer- en onderwijsmiddelen in om de leerdoelen te bereiken?

Groeperingsvormen

- In welke mate zijn de klassamenstellingen ondersteunend om maximaal de leerplandoelen te realiseren?
- Welk effect heeft de inrichting van het schoolgebouw en de klaslokalen op het organiseren van groepsamenstellingen?
- Welke criteria hanteren we om groepen samen te stellen op schoolniveau en op klasniveau?

Kwaliteitsverwachting

De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.

Informatiebronnen in de school

- Observaties - gebruik van kijkwijzers
- Bevestigingen van leerlingen
- Klassamenstelling
- Aanwezige infrastructuur
- Staat van de gebouwen en de lokalen
- Aankleding en inrichting van de lokalen
- Uurroosters
- Checklist leeromgeving ondernemingszin (CEGO)

Meer lezen

- Valcke, M. (2019). *Krachtige leeromgevingen. Omgaan met diversiteit in de klas*. Gent, België: Academia Press.
- [Highfiveatschool](#)
- [Checklist leeromgeving -ondernemingszin \(CEGO\)](#)

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving
- Beleidsvoerend vermogen

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O6 - Indirect: L1
- BuO: Ontwikkelingsschaal H6

Inspirerende ideeën GOK

- Bewust inzetten op de 49 technieken van Teach Like A Champion en effectieve leerstrategieën
- Inzetten op fysieke omgeving, infrastructuur en leer-en onderwijsmiddelen voor kwetsbare leerlingen (bv. anderstalige nieuwkomers,...)
- Routinemomenten anders bekeken (in functie van onderwijstijd) <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/het-jonge-kind/aan-deslag-in-de-klas-en-op-school>
- Werk speciaal aan executieve functies bij kwetsbare leerlingen want zij krijgen minder kansen om deze te ontwikkelen

Kwaliteitsbeeld

Leren verloopt zowel incidenteel als intentioneel. Bij incidenteel leren is het beoogde resultaat niet vooraf bepaald. Scholen streven intentioneel of doelgericht leren na en benutten incidenteel leren. Met het oog op het intentioneel nastreven van de doelen biedt het schoolteam de inhouden en activiteiten doelbewust aan. De aanpak is afgestemd op de doelen. De activiteiten en de inhouden zijn uitdagend en haalbaar voor de lerenden en sluiten aan bij hun voorkennis. De inhouden en activiteiten worden in gevarieerde en indien relevant, in betekenisvolle contexten aangeboden. Het schoolteam betreft de lerenden actief bij het leren en onderwijzen en zorgen voor samenhang tussen de verschillende inhouden en activiteiten.

Toelichting

Actief onderwijsaanbod: Het leren van leerlingen is een constructief proces. Leren gaat uit van een actieve deelname van leerlingen aan de lessen: het is niet de bedoeling dat leerlingen de leerinhoud zomaar aannemen. Een krachtig onderwijsleerproces ondersteunt dat leerlingen zelf kennis construeren, door de leerinhoud te koppelen aan eerdere voorkennis. Leerlingen organiseren de nieuwe leerinhoud actief tot een kennisgeheel in interactie met de omgeving.

Een passend onderwijsaanbod houdt in dat onderwijs en ondersteuning moet aansluiten op de behoeften van de leerling.

Een **samenhangend onderwijsaanbod** heeft betrekking op zowel verticale als horizontale samenhang. Verticale samenhang betekent dat de lesdoelen en leerinhouden van de verschillende leerjaren elkaar logisch opvolgen. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor continuïteit en samenhang in werkvormen en evaluatievormen doorheen de verschillende leerjaren. Horizontale samenhang betekent dat de lesdoelen en leerinhouden overheen de verschillende vakdomeinen/ontwikkelvelden een logische opbouw kennen. Ook het gezamenlijk werken aan vakoverschrijdende eindtermen, hoort bij 'horizontale samenhang'. Net als bij verticale samenhang, draagt ook een logische en transparante continuïteit in werkvormen en evaluatievormen overheen de verschillende vakdomeinen/ontwikkelvelden bij tot een goede horizontale samenhang. Zo is er bijvoorbeeld in secundaire scholen met een sterke horizontale samenhang een vakdoorbrekende werking.

Reflectievragen

- Hoe zorgen we ervoor dat de leerlingen reflecteren over hun eigen leren?
- Welke strategieën bieden we aan die het leren, het probleem-oplossend denken en de zelfregulatie (= het vermogen om goede keuzes te maken uit de eigen mogelijkheden) bevorderen?
- Op welke manier houden we rekening met de leerbehoeften van elke leerling?
- In welke mate hebben we zicht op de voorkennis van de leerling (en)?
- Hoe krijgen we zicht op de schoolse en niet schoolse voorkennis van de leerling(en) i.v.m. een bepaalde les of lessenpakket?
- Hoe differentiëren we in functie van de individuele leerling?
- Hoe zetten we in op betekenisvolle contexten?
- Hoe betrekken we leerlingen actief bij het verwerven en verwerken van de leerdoelen?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod.

Informatiebronnen in de school

- Zill monitoring
- LLInkid
- Leerlijnen m.b.t. doelen, inhouden, werkvormen, evaluatievormen, enz.
- Vak- en klasoverschrijdende werking
- Omgevingsboek

Meer lezen

- [Haal meer uit je omgeving - Odisee](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Krachtige leeromgeving- goed onderwijs

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal 02 en 04- Indirect: L1 en D2
- BuO: Ontwikkelingsschalen H4 H8 - Indirect: D2

Inspirerende ideeën GOK

- Ontdek de wereld van de leerlingen op verschillende manieren
- Zet in op Techniek 12 “De haak” van Teach Like A Champion om de voorkennis te activeren
- Zet in op Techniek 20 “De afzwaaijer” om op het eigen leren te reflecteren
- Inzetten op effectieve leerstrategieën
- Leerlijnen ontwikkelen binnen het gemeenschappelijk funderend leerplan (met extra aandacht voor de doelgroep (SO))

Kwaliteitsbeeld

Om alle lerenden adequaat te begeleiden, gaat het schoolteam uit van een gedragen visie. De school plant en coördineert haar begeleiding systematisch en cyclisch. Het schoolteam volgt de gewenste en ongewenste effecten van de begeleiding op. Dit leidt tot het verankeren van doeltreffende praktijken en de nodige bijstellingen in de begeleiding op het niveau van de lerende, de teamleden en de school.

Reflectievragen

- Hoe stemmen wij als schoolteam onze begeleiding af op verschillen tussen leerlingen?
- In welke mate is de samenwerking tussen leraren en zorgcoördinator/zorgleraren/leerlingenbegeleiders ondersteunend?
- Hoe zorgen we ervoor dat ouders, leerlingen, personeel mogelijke problemen tijdig signaleren?
- Hoe weet elke leerling bij wie hij terecht kan met bepaalde problemen?
- Hoe stemmen we de begeleiding af op de zorgnoden van de leerlingen? Hoe evalueren we dat dit de beste manier van werken is?
- Op welke manier zorgen we voor een gedragen visie op het vlak van begeleiding van alle leerlingen? Hoe merken we dit?
- Wat zijn de krachtlijnen van de schoolvisie op het vlak van 'begeleiding van alle leerlingen'?
- Hoe zorgen we voor een systematische opvolging van deze begeleiding?
- Op welke manier brengen we de effecten van deze begeleiding in kaart? (Gewenste - ongewenste effecten)
- Hoe delen we de ervaringen met begeleiding van leerlingen met elkaar?
- Op welke manier sturen we de werking van deze begeleiding bij?
- Hoe zorgen we voor afstemming tussen begeleidingsinitiatieven op leerlingen-, leraren-, en schoolniveau? Op school-, klas- en individueel niveau?
- Welke tijd, ruimte, mensen en middelen voorzien we om de begeleiding van leerlingen vorm te geven?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van begeleiding op.

Informatiebronnen in de school

- Visietekst en afspraken m.b.t. leerlingenbegeleiding (leren en studeren; onderwijsloopbaan; psychisch en sociaal functioneren; preventieve gezondheidszorg)
- Inschrijvingsgegevens
- Data uit 'Mijn Onderwijs'
- Schoolwerkplan
- Bevestigingen van de school m.b.t.:
 - leren en studeren
 - bevestigingen na een toets of een examen
 - onderwijsloopbaan
 - psychisch en sociaal functioneren
 - preventieve gezondheidszorg

Bevestigingen van externen

- [Columbus](#)
- [LISO-project](#) (LISO: stopgezet augustus 2020 (laatste rapporten krijgen scholen in voorjaar 2021))
- [JoPSi \(Cego\)](#)
- [Burgerschapskompas](#) (Katholiek Onderwijs Vlaanderen)
- [Welbevinden \(onderwijsinspectie\)](#)

Meer lezen

- [Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding](#)
- [Toelichting bij het decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Continuüm van zorg
- Welbevinden
- Gezondheid

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen L1-L4
- Indirect: ontwikkelingsschaal L4

Inspirerende ideeën GOK

- Het schoolteam/kernteam/zorgteam hanteert de "Effectenmeter GOK/ZORG" op gepaste tijden.
- Groene leraar
- Uitbouwen van een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding (met aandacht voor de doelgroep) met een stevig leerlingvolgsysteem
- (Functionerings) gesprekken met leerlingen uitbouwen, gedragen door alle collega's.
- M-cirkel inzetten

Kwaliteitsbeeld

Met het oog op het bereiken van de doelen met alle lerenden biedt het schoolteam leerbegeleiding aan.

Ze heeft daarbij onder meer aandacht voor het stimuleren van de metacognitieve kennis en vaardigheden.

Hiermee worden de kennis en de opvattingen over het eigen denken en leren en het actief bewaken en bijsturen ervan bedoeld. De school geeft de lerende inzicht in zijn individuele competenties en ondersteunt een vlotte overgang tussen de verschillende leerperioden en organisaties. Horizonverruiming en keuzebekwaamheid vanuit de eigen interesses, talenten en competenties bij de lerende zijn hierbij belangrijke elementen. Het schoolteam besteedt ook aandacht aan de sociaal-emotionele ontplooiing van de lerende en aan het fysieke welzijn.

Reflectievragen

- Hoe besteden we aandacht aan leerstrategieën bij het leren leren?
- Hoe zorgen wij ervoor dat onze leerlingen inzicht krijgen in hun manier van leren?
- Hoe weten we dat onze leerloopbaanbegeleiding (bij bv. schakelmomenten) kwaliteitsvol verloopt?
- In welke mate hebben we zicht op de effecten van onze aanpak rond preventie (van bv. pesten, verslaving, drugs ...)?
- Hoe krijgen wij zicht op de sociaal-emotionele ontplooiing van onze leerlingen?
- Hoe geven we gestalte aan het gezondheidsbeleid?
- In welke mate is ons gezondheidsbeleid voldoende gericht op preventie?
- Hoe proberen we om tuchtprocedures zoveel mogelijk te voorkomen?
- Op welke manier (en) gebeurt de leerlingenbegeleiding?
- Op welke manier stemmen we de lessen af op de diversiteit van de leerlingen?
- Op welke manier verzekeren we zo groot mogelijke leerprestaties bij alle leerlingen?
- Op welke manier stimuleren we de leerlingen tot kennis over zichzelf, over de anderen, over de opdracht (en) en over de aanpak van opdrachten?
- Op welke manier ondersteunen we de onderwijsloopbaan?
- Op welke manier besteden we aandacht aan de sociaal-emotionele ontplooiing van de leerlingen?
- Hoe stimuleren we horizonverruiming, keuzebekwaamheid en zelfconceptverheldering bij leerlingen?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.

Informatiebronnen in de school

- Begeleidingsinitiatieven m.b.t. de vier gebieden van leerlingenbegeleiding:
 - leren en studeren;
 - onderwijsloopbaan;
 - psychisch en sociaal functioneren;
 - preventieve gezondheidszorg
- [Burgerschapskompas](#) (Katholiek Onderwijs Vlaanderen)
- Schoolwerkplan
- Gemeenschappelijk funderend leerplan (SO)
- [Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding](#)

Meer lezen

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving
- Onderwijsloopbaan
- Welbevinden
- Gezondheid

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen L1-L4
- BuO: Ontwikkelingsschaal L1

Inspirerende ideeën GOK

- Inzetten op inspirerende burgerschap
- Begeleid sterk de onderwijsloopbaan van kwetsbare leerlingen
- Werk aan welbevinden en zelfvertrouwen bij kwetsbare leerlingen
- Voer een gezondheidsbeleid (lichamelijk + psychologisch) Bv. leerlingen met lage SES hebben veel meer kans om hun schooldag zonder ontbijt te beginnen
- Werk speciaal aan leren leren bij kwetsbare leerlingen
- Speelplaatswerking - MOS
- Outdoorlearning
- Fruit op school
- Groene leraar
- <https://www.schoolzonderpesten.be/downloads/>
- Warme transitie van thuis naar school voor 2,5 jarigen en warme overdracht tussen de verschillende niveaus

Kwaliteitsbeeld

Om een passende begeleiding te realiseren, detecteert het schoolteam de mogelijkheden en de behoeften van de lerenden en differentieert ze waar nodig. Het schoolteam gaat ervan uit dat iedereen de kracht en de capaciteiten in zich heeft om te leren, te groeien en te veranderen. De sterktes van de lerenden vormen het uitgangspunt voor de begeleiding. Het schoolteam begeleidt de lerenden via een continuüm van zorg en/of via handelingsplanning. Een gefaseerde benadering van brede basiszorg, verhoogde zorg, uitbreiding van zorg, een individueel aangepast curriculum en/of handelingsplanning vormt de ruggengraat van de begeleiding. Een sterke brede basiszorg werkt preventief. Voor lerenden met specifieke onderwijsbehoeften plant het schoolteam redelijke en gepaste aanpassingen waaronder het inzetten van stimulerende, remediërende, differentiërende, compenserende en/of dispenserende maatregelen. Op die manier draagt het schoolteam bij tot het realiseren van gelijke kansen voor alle lerenden en tot inclusie.

Reflectievragen

- In welke mate slagen we er in om leerlingen met een kwetsbare achtergrond maximaal te begeleiden?
- Hoe besteden we in elke fase van het zorgcontinuüm aandacht aan kwetsbare groepen?
- Hoe doen we aan beeldvorming voor de leerlingen waarvoor de basiszorg ontoereikend is?
- Hoe werken we in onze school als team aan gelijke onderwijskansen? Hoe weten we of die aanpak werkt?
- Hoe gaan onze leraren aan de slag met de redelijke aanpassingen?
- Hoe krijgen we alle leraren mee in het verhaal van verhoogde zorg?
- Hoe geven we individueel aangepaste curricula (IAC's) vorm voor leerlingen met een verslag?
- Hoe zorgen we er voor dat ook deze leerlingen tot leren komen en leerdoelen op maat krijgen?
- Op welke manier brengen we de beginsituatie én de onderwijsbehoeften van de leerlingen in kaart?
- Hoe zorgen we ervoor dat onze redelijke aanpassingen aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerling?
- Hoe krijgen we zicht op de mogelijkheden en de onderwijsbehoeften, de interesses en de talenten van leerlingen?
- Op welke manier gaan we om met verschillen tussen leerlingen?
- Wat verstaan we onder brede basiszorg?
- Op welke manier proberen we problemen te voorkomen?
- Welke initiatieven nemen we als blijkt dat de brede basiszorg ontoereikend is?
- Op welke manier zetten we in op professionalisering van het schoolteam in het kader van begeleiding?
- Op welke manier betrekken we leraren, ouders, leerlingen en externe partners op vlak van begeleiding van leerlingen?
- Op welke manier communiceren we met de leraren, ouders, leerlingen en externe partners over de geboden zorg?
- Hoe vertrekken we vanuit de talenten van leerlingen?

Kwaliteitsverwachting

Informatiebronnen in de school

Meer lezen

Link met

Inspirerende ideeën GOK

Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.

Mogelijkheden en behoeften detecteren van lerenden detecteren

- inschrijvingsgesprek
- BASO-fiche
- leerlingenvolgsysteem
- informatieoverdracht tussen leraren
- leerlingengesprek/ gesprek met leerlingen

Documenten

- handelingsplanning
- IAC's: individueel aangepaste curricula
- schoolwerkplan (visie en afspraken rond gefaseerde benadering van zorg; inclusie; gelijke onderwijskansen)

Initiatieven

- remediëringsinitiatieven
- Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding
- Gelijke onderwijskansen - Onderwijs Vlaanderen
- Wat is inclusief onderwijs? - Unia
- Booth, T. & Ainscow, M. (2015). *Index voor inclusie: werken aan leren en participeren op school, derde editie*. Nederlandse vertaling: Boonen, H., De Vroey, A., Luts, H., Ranschaert, I., Schraepen, B., Schuman, H., & Vandenbroucke, L. Leuven: UCLL.
- Inschrijven van leerlingen met een verslag in het gewoon onderwijs
- <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/ondersteuningsmodel/tegel>
- <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/individueel-aangepast-curriculum>

Vademecum voor zorgbreed en kansenrijk onderwijs

- Continuüm van zorg
- Onderwijsloopbaan

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal L2 - Indirect: L4
- Allerlei vormen van binnenklasdifferentiatie.
- Tutor-interventies bv. "High Dosage Tutoring"
- Inzetten op (tijdelijke) ReDiCoDi-maatregelen bij kwetsbare leerlingen.
- Inzetten op teamteaching, ambulante leraar, ...
- Ouderbetrokkenheid
- Warme transitie
- Uitbouw van een gedragen basiszorg met aandacht voor de doelgroep.
- Inzetten op trajecten rond leren leren.
- Beginsituatieanalyse rond interesses, talenten en behoeften.
- Inzetten op ouderparticipatie

Kwaliteitsbeeld

Diverse actoren versterken de begeleiding door samenwerking en partnerschap. Lerenden en ouders (thuisomgeving) zijn gelijkwaardige partners en worden actief betrokken door het schoolteam. De begeleiding is transparant voor alle betrokkenen. Het schoolteam houdt rekening met andere culturen, opvoedingsstijlen en socio-economische milieus. Elke school van het leerplichtonderwijs werkt voor de begeleiding samen met een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

Reflectievragen

- Hoe zorgen we ervoor dat ouders mogelijke problemen tijdig signaleren? Hoe weten we of dat een effectieve aanpak is?
- Op welke manier betrekken we ouders en leerlingen bij het opmaken van de redelijke aanpassingen?
- Zijn de gekozen redelijke aanpassingen transparant voor alle betrokkenen?
- Hoe betrekken we de verschillende actoren (leerling, ouders, schoolteam, CLB) bij het beter zicht krijgen op het functioneren van de leerling en het beter afstemmen van het aanbod op de zorgvraag van de leerling?
- Op welke manier is de samenwerking tussen collega's functioneel?
- Op welke manier verhoogt samenwerking de draagkracht van het team?
- Op welke manier betrekken we leerlingen, ouders, externen bij het leerproces van de leerlingen?
- Tot welke informatie leidt deze participatie?
- Wat doen we met de verkregen informatie?
- Hoe houden we rekening met de sociale context (socio-economische milieus, opvoedingsstijlen, culturen) van de leerlingen?
- Met welke externe partners werken we samen en hoe werken we met deze partners samen?
- Hoe realiseren we 'begeleiding op maat' voor een aantal leerlingen?
- Op welke manier communiceren we over de begeleiding van de leerlingen met de betrokkenen?
- Op welke manier draagt de professionalisering van het team bij tot het leren van alle leerlingen?

Kwaliteitsverwachting

Informatiebronnen in de school

Het schoolteam geeft de begeleiding vorm samen met de lerende, de ouders/thuisomgeving, en andere relevante partners.

Leraren en zorgcoördinatoren/leerlingenbegeleiders

- evaluatie van leerlingbegeleiding door leerlingen (bv. zie rapport kwaliteit leerlingenbegeleiding Onderwijsinspectie)
- betrokken bij opstellen handelingsplanning/IAC

Leerlingen

- evaluatie van leerlingbegeleiding door leerlingen (bv. zie rapport kwaliteit leerlingenbegeleiding Onderwijsinspectie)
- betrokken bij opstellen handelingsplanning/IAC

Ouders

- evaluatie van leerlingenbegeleiding door ouders (bv. zie rapport kwaliteit leerlingenbegeleiding Onderwijsinspectie)
- betrokken bij opstellen handelingsplanning/IAC

CLB

- evaluatie van leerlingenbegeleiding door CLB
- betrokken bij opstellen handelingsplanning/IAC
- Samenwerkingsafspraken school-CLB
-

Ondersteuningsnetwerk

- <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/ondersteuningsmodel/tegel>

Meer lezen

- [Handelingsplanning](#) - Katholiek Onderwijs Vlaanderen
- Vertaalfiches van Klasse ten behoeve van communiceren met ouders in andere talen: <https://www.klasse.be/4472/meertalig-communiceren-met-ouders-metvertaalfiches/>
- <https://netwerkislamexperten.be/>

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Ouders, Netwerk van de school, Continuüm van zorg, Diversiteit, Beleidsvoerend vermogen

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen L1-L4
- BuO: Ontwikkelingsschaal L1 Indirect: Ontwikkelingsschaal L2
- Tips oudercontacten voor kwetsbare ouders
- Inzetten op ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie
- Leerlingencontacten (BaO en SO)
- Open onthaal in de klas
- Gebruik van sclera pictogrammen in briefwisseling
- Samenwerking met brugfiguren om de communicatie met ouders te vergroten
- Warme transitie
- Verbindend samenwerken met 4 partners (school gewoon onderwijs, buitengewoon onderwijs, CLB, pedagogische begeleiding)

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

Feedback geven aan lerenden verhoogt het leerrendement. Dit gebeurt in onderlinge wisselwerking tussen lerenden en teamleden en werkt het best ingebed in een klimaat van veiligheid en vertrouwen. Feedback is nauw verbonden met het stellen van doelen en leerbegeleiding en sluit aan bij de leerervaring van de lerenden.

Toelichting

Door **adequate feedback** kan zowel de motivatie als de leerprestaties van de leerlingen sterk positief worden beïnvloed. Adequate feedback is 'gepaste' en 'effectieve' feedback. Feedback is 'gepast' wanneer deze gericht is op het specifieke leerdoel. Verschillende factoren van feedback dragen bij tot de effectiviteit (of de kracht) ervan. Effectieve feedback is ontwikkelingsgericht, constructief, helder, en bekrachtigt het positieve. Ontwikkelingsgerichte feedback bevat vaak drie componenten: de eigenlijke '**feed-back**' (het vaststellen van hoe het loopt) die aangevuld wordt met '**feed-forward**' (inspiratie geven over wat volgende stappen zouden kunnen zijn) en '**feed-up**' (inzicht geven in wat het einddoel zou kunnen zijn, waar de leerling zou kunnen geraken). Door feed-forward en feed-up toe te voegen aan de feedback, wordt deze feedback veel doelgerichter en doeltreffender. Daarenboven wordt soms gesteld dat adequate feedback aandacht heeft voor het taakniveau (zijn de kennis, opvattingen, attitudes en/of vaardigheden verbeterd?), het procesniveau (welke leerstrategieën werden gebruikt?) en het zelfregulatie niveau (is er betrokkenheid en eigenaarschap?). Het ROK voegt bij dit laatste nog een vierde niveau toe: op 'organisatieniveau' leidt een evaluatie tot feedback voor de leraar (of de hele schoolorganisatie over het eigen handelen).

Reflectievragen

- Hoe zorgen we ervoor dat we zinvolle feedback geven aan de leerlingen?
- Hoe zorgen we ervoor dat we ook feed-forward geven aan de leerlingen?
- In welke mate krijgen leerlingen feedback snel na de leerervaring?
- Hoe zorgen we ervoor dat feedback plaatsvindt in een sfeer van veiligheid en vertrouwen?
- In welke mate is onze feedback duidelijk en opbouwend?
- Hoe weten we of onze feedback bijdraagt tot het leren van leerlingen?
- Hoe weten we of leerlingen onze feedback als ondersteunend ervaren?
- Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen kunnen leren uit de resultaten van hun evaluaties?
- In welke mate geven we feedback over wat goed gaat en over de groeikansen?
- Welke feedback heeft de meeste impact op de leerlingen?
- Hoe gaan we na of de leerlingen de feedback begrepen hebben?
- Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen met de gegeven feedback aan de slag gaan?
- Sluit onze feedback aan bij onze leerplandoelen?
- Hoe stimuleren we een klimaat van veiligheid en vertrouwen bij het geven van feedback?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam geeft de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.

Informatiebronnen in de school

- Schoolwerkplan (visie op evaluatie)
- Individuele gesprekken
 - Feed-forward, feed-up
- Documenten
 - Feedback formulieren
 - Rapportcommentaren
 - Feedback op opdrachten en evaluaties

Meer lezen

- Coppieters, J. (2019). *Effectieve feedback in het onderwijs*. Leuven, België: Acco
- Vanhoof, S. en Speltincx, G. (2021). *Feedback in de klas. Verborgen leerkansen*. Leuven, België: Lannoo

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal O5
- BuO: Ontwikkelingsschaal H7

Inspirerende ideeën GOK

- Professionalisering leraren rond feedback + monitoren of opgedane inzichten worden toegepast in de klaspraktijk
- Inzetten op rapportering naar leerlingen en ouders met aandacht voor de kwaliteitsvolle feedback, feed up en feed forward
- Uitbouwen van kwaliteitsvolle gesprekken met leerlingen

Kwaliteitsbeeld

Evaluatie vormt een essentieel en integraal onderdeel van het leerproces van de lerende. Het schoolteam hanteert een onderbouwde visie op evaluatie. De evaluatie is breed en representatief voor de eigen doelen en het gevalideerde doelenkader. Het schoolteam kiest doordacht voor verschillende evaluatieprocedures en -instrumenten om betrouwbaar gegevens te verzamelen. De gehanteerde beoordelingscriteria zijn objectief en helder gecommuniceerd. De evaluatie is stimulerend en ontwikkelingsgericht en verloopt fair en transparant.

Toelichting

Een **kwaliteitsvolle evaluatie** van leerlingen is gericht op alle doelen - zowel de doelen die makkelijk in kaart te brengen zijn, als de 'moeilijker meetbare' doelen. Dat gaat zowel op voor kennis, vaardigheden en attitudes, voor de verschillende 'componenten (exact -wetenschappelijk, muzisch-creatief, ...), en verschillende ontwikkelingsgebieden (cognitief (kennis, inzicht, toepassing, ...), sociaal-emotioneel, motorisch). Breed evalueren is overigens een onderdeel van een valide evaluatie

Scholen zijn vrij om te kiezen op welke manier ze nagaan dat leerlingen de beoogde doelen hebben bereikt. Dit kan via klassieke toetsen, maar ook via mondelinge proeven, observaties, portfolio's, presentaties, werkstukken, zelf-evaluatie, peer-evaluatie, ... De evaluatie moet wel aan een aantal criteria voldoen. Op '**onderbouwde wijze**' evalueren verwijst enerzijds naar kwaliteitscriteria, zoals betrouwbaar evalueren, valide evalueren, geïntegreerd evalueren, en transparant evalueren. Anderzijds verwijst 'onderbouwde wijze' naar een link met een achterliggende visie van de school op evaluatie, in een gedragen evaluatiebeleid. Dit evaluatiebeleid geeft antwoord op de vraag welke evaluatie, wanneer en vooral waarom de evaluatie uitgevoerd wordt.

Reflectievragen

- In welke mate denken we bij de lesvoorbereidingen al na over de evaluatie?
- Hebben we de leerplandoelen voldoende ingeoefend alvorens te evalueren?
- Hoe zorgen we ervoor dat de evaluatie representatief is voor het leerplan? (spreiding, evenwicht, beheersingsniveau ...)
- Hoe zorgen we ervoor dat onze evaluatie een goede (betrouwbare) weergave oplevert van wat leerlingen kennen/kunnen?
- Hoe zorgen we ervoor dat we ook alternatieve vormen van evaluatie (peerevaluatie, zelfevaluatie, co-evaluatie, portfolio ...) hanteren?
- In welke mate maken we een brede evaluatie van onze leerlingen (aandacht voor de cognitieve, sociale, technische, sportieve, creatieve, ... competenties)
- Hoe dragen we zorg voor evaluatie in verschillende contexten (wie breed evalueert zorgt ervoor dat leerlingen op een geïntegreerde manier kunnen aantonen wat ze kennen en kunnen, ook over de vakken of ontwikkelvelden heen. (Bijvoorbeeld breuken berekenen, niet alleen in wiskunde maar ook in fysica, economie, mavo, pav, mode, koken, techniek...) (SO)

Kwaliteitsverwachting

Reflectievragen vervolg

Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.

- Op welke manier maakt de evaluatie deel uit van het leerproces?
- Wat is de gemeenschappelijke visie van de vakgroep op evaluatie?
- In welke mate is de evaluatie representatief voor de leerplandoelen?
- In welke mate is de evaluatie kwaliteitsvol? Hoe weet je dat?
- In welke mate is de evaluatie ontwikkelingsgericht? Hoe meet je de leerwinst van de leerlingen?
- In welke mate is de evaluatie breed?
- In welke mate zijn je beoordelingscriteria objectief en helder?
- In welke mate is je evaluatie fair en transparant? Hoe weet je dat?
- Welke evaluatievormen gebruik je, zodat de evaluatie betrouwbaar is? Hoe weet je dat?
- In welke mate is de evaluatie stimulerend?
- Hoe gebruiken we ons LVS ten volle voor zelfevaluatie?
- Wat is onze visie op zittenblijven?
- klassieke toetsen
- mondelinge proeven
- observaties
- portfolio's
- presentaties
- werkstukken
- zelf-evaluatie
- peer-evaluatie

Informatiebronnen in de school

Meer lezen

- [Formatieve evaluatie? Een toolbox vol inspiratie. -KdG](#)
- [Evaluatiebox basisonderwijs](#) - Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Goed onderwijs-krachtige leeromgeving
- [TOK \(Inspectie\)](#)
- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen O7 R2
- BuO: Ontwikkelingsschaal H9
- Professionalisering van leraren rond thema leerlingevaluatie + monitoren of opgedane inzichten worden toegepast in de klaspraktijk
- Visie op rapporteren in functie van kwetsbare leerlingen
- Inzetten op (zelf) reflectie met aandacht voor kwetsbare groepen

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

Het schoolteam verzamelt, analyseert en interpreteert de evaluatiegegevens van de lerenden en stuurt op basis hiervan het onderwijsleerproces bij. Feedback leidt tot de nodige borging en bijsturing van het onderwijsleerproces.

Reflectievragen

- In welke mate leiden tot resultaten van de evaluatie tot aanpassingen in ons onderwijsleerproces?
- Op welke manier gebruiken we de resultaten van de leerlingen om je eigen lespraktijk bij te sturen?
- Op welke manier gebruiken we een zelfevaluatie om je eigen lespraktijk bij te sturen?
- Op welke manier verzamelen we informatie om het leren van de leerlingen te bevorderen?
- Op welke manier hebben we zicht op de leerdoelen die we uitzetten?
- Op welke manier zorgen we ervoor dat de evaluatie afgestemd is op de leerdoelen die je wil bereiken?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens.

Informatiebronnen in de school

- Lesvoorbereiding/jaarplan als dynamische documenten
- Analyse en interpretatie van toetsresultaten (op individueel en/of teamniveau)
- Praktijkonderzoek

Meer lezen

- Schildkamp, K., Handelsants, A. (2014). *De datateammethode. Een concrete aanpak voor onderwijsverbetering*. Apeldoorn, Nederland: Maklu.
- [Hoe weet ik waar mijn leerlingen staan? -SLO](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Krachtige leeromgeving- goed onderwijs

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Geen directe link
- BuO: Ontwikkelingsschaal H10

Inspirerende ideeën GOK

- Bijsturing/borging van onderwijsleerproces op basis van analyse van de feedback -en evaluatieresultaten
- Werken met vorderingsplannen, gesteund op de leerplandoelen en met aandacht voor de noden van leerlingen (SO)

Kwaliteitsbeeld

Het schoolteam rapporteert tijdig en regelmatig over de voortgang van het leer- en ontwikkelingsproces en communiceert hierover transparant. Deze informatie vormt tevens de basis om een beslissing met betrekking tot de eindevaluatie te nemen en te onderbouwen. Het schoolteam oriënteert elke lerende op basis van de behaalde doelen, competenties en interesses. Hierbij betreft het schoolteam de lerende en de ouders/thuisomgeving.

Reflectievragen

- Op welke manier nemen we beslissingen over het verloop van het onderwijsleerproces in de klas?
- Welke afspraken hebben we over de wijze waarop er gerapporteerd wordt?
- Op welke manier beslissen we over het slagen van de leerlingen? Op basis waarvan wordt een leerling georiënteerd?
- Op welke manier overleggen we met de leerlingen en hun ouders over de te behalen doelen en de bijhorende evaluatie?
- Op welke manier ontvangen leerlingen feedback?

Kwaliteitsverwachting

Het schoolteam beslist en rapporteert onderbouwd over het behalen van de doelen bij de lerende.

Informatiebronnen in de school

- Rapportering via
 - rapport
 - oudercontact
 - leerlingengesprek
- Visie en schoolafspraken rond feedback, evaluatie, oriëntering, rapportering en deliberatie

Meer lezen

- [Leerlingen evalueren in de basisschool - Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#)
- Algemene pedagogische reglementering (AP3—delibererende klassenraad)
<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/algemene-pedagogische-reglementeringen>

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Krachtige leeromgeving- goed onderwijs

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO: Ontwikkelingsschaal R1 R2
- SO: Ontwikkelingsschalen R1 R2 R3
- BuO: Ontwikkelingsschaal R1

Inspirerende ideeën GOK

- Leerlingencontacten met kwetsbare leerlingen
- Uitbouwen van sterke gesprekken met leerlingen (met speciale aandacht voor de doelgroep)
- Inzetten op krachtige klassenraden die open en transparant communiceren en overleggen met elkaar (SO)

Kwaliteitsbeeld

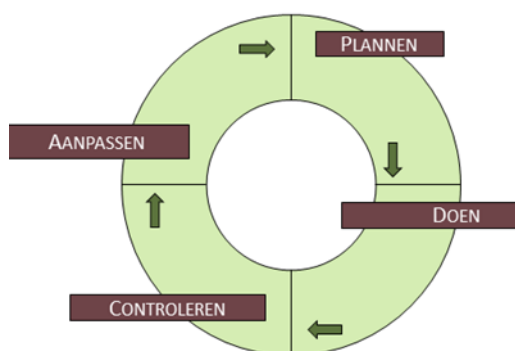
Kwaliteit heeft te maken met de juiste dingen goed doen. Elke school bepaalt voor zichzelf wat de juiste dingen zijn. De school houdt rekening met de regelgeving en met de schooleigen doelen. Ze betreft hierbij het schoolteam. Wat in de klas gebeurt, zorgt ervoor dat lerenden kunnen opgroeien tot zelfstandige, sociale en veerkrachtige mensen. Dit draagt eveneens bij tot goede leerprestaties. Daarom concretiseert de school haar visie tot op de praktijkvloer.

Toelichting

Kwaliteitszorg is een voortdurende aandacht voor het zichzelf in vraag stellen in het licht van vooropgestelde doelen. Op die manier worden in een kwaliteitsvolle school het schoolbeleid en de onderwijsleerprocessen permanent bijgestuurd. Aandacht voor permanente bijsturing is ook nodig - niet omdat scholen 'slecht bezig' zouden zijn, maar wel omdat de omstandigheden en de uitdagingen voor scholen voortdurend aan verandering onderhevig zijn.

Het ultieme doel van kwaliteitszorg in een school is de optimalisering van het leren van de leerlingen, hetgeen resulteert in een versterkte output bij de leerlingen, met name betere leerprestaties, het verhogen van hun welbevinden en de tevredenheid van andere partners, maximale leerwinst voor elke leerling, optimale studievoortgang en duurzame leereffecten. Kwaliteitszorg staat niet los van de kernprocessen (zoals beschreven in het luik 'leren en onderwijzen') en de ondersteunende processen (zoals beschreven in het luik 'beleid') maar is er volledig mee verweven.

Wat hierboven staat over 'kwaliteitszorg', geldt ook voor 'kwaliteitsontwikkeling'. De term 'kwaliteitsontwikkeling' brengt bovendien de menselijke factor binnen in het kwaliteitsdenken: scholen kunnen maar kwaliteit ontwikkelen als de mensen die er werken zich ontwikkelen. Kwaliteitsontwikkeling gaat dan ook hand in hand met een goed ontwikkeld en systematisch professionaliseringsbeleid.

Kwaliteitsontwikkeling vertrekt meestal van een onderliggend model. De in onze organisatie meest gangbare modellen zijn de PDCA-cirkel en de vijf kwaliteitsvragen (Q5). PDCA staat voor vier cyclisch doorlopen fasen: plannen, doen, controleren, aanpassen.

Ze geven aan dat kwaliteitsontwikkeling altijd een zeker continu, actief, cyclisch en dynamisch proces is. In lijn met verschillende onderzoekers wijst de onderwijsinspectie erop dat het belangrijk is om zich steeds te baseren op betrouwbare informatie en niet louter en alleen op ervaring en intuïtie, of het nu gaat om beleidsbeslissingen, instructie in de klas of voortgang van de leerlingen.

Daarom is een zogenaamde 'informatiegeletterdheid' vereist in de school.

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk

Reflectievragen

- Hoe en wanneer bouwen we de evaluatie van (en reflectie over) in van:
 - het bereiken van de onderwijsdoelen/realisatie van de leerplandoelen?
 - onze schoolorganisatie in functie van de realisatie van de leerplandoelen? (Uurroosters/ lokaalverdeling/klassamenzettingen/ klassamenstellingen/georganiseerd vakoverleg/...)
 - evaluatie en rapportering?
 - de professionalisering van teamleden?
 - andere onderdelen van ons schoolbeleid?
- Op welke manier worden verbeteracties bepaald?
- Wat zijn voor onze school 'de goede dingen'? Waarom?
- Waarom doen we de dingen die we doen?
- Waarom kiezen we specifiek die dingen die we doen?
- Is er een gedragen visie in het schoolteam? Hoe weten we dat? Wat zorgt er voor dat dat zo is?
- Op welke manier betrekken we iedereen (zoveel als mogelijk) bij het beleid van de school?
- Op welke manier merken de leerlingen de zorg voor kwaliteit hier op school?
- Hoe zorgen we ervoor dat de focus van kwaliteitszorg ligt op 'leren' en 'onderwijzen'? Hoe weten we dat?

Informatiebronnen in de school

- Visieteksten en concrete afspraken rond onderwijskundige items
- Eigen opvoedingsproject

Meer lezen

- Cuyvers, G. (2007). *Zorgen voor kwaliteit. Handboek kwaliteitsontwikkeling voor non-profitorganisaties*. Tielt, België: Lannoo.
- https://onderwijskwaliteit.be/assets/files/documents/files/2018.12.07_Van_Hove_5_Kwaliteitsvragen.pdf

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Beleidsvoerend vermogen
- TOK (Inspectie)
- Geen directe link - indirect Ontwikkelingsschaal K1

Inspirerende ideeën GOK

- Analyse van de visie rond gelijke onderwijskansen: is ze duidelijk, helder, transparant, wordt deze gecommuniceerd, gedragen en toegepast?
- Cyclisch werken met aandacht voor evaluatie van meetbare doelen

Kwaliteitsbeeld

Scholen onderzoeken, borgen en verbeteren op systematische wijze hun onderwijskwaliteit. Ze bepalen zelf de inhoud en de methode voor de eigen kwaliteitszorg op basis van hun vaststellingen, prioriteiten of doelen. Bij het zelf analyseren en evalueren van de onderwijskwaliteit gebruikt de school diverse relevante bronnen en betreft ze belanghebbenden. De resultaten en effecten die de school bij de lerenden bereikt, vormen daarbij samen met de context- en inputkenmerken het uitgangspunt. Er is maar sprake van systematiek als de school op geregelde basis haar werking evalueert. Naast het systematische is het cyclische karakter van kwaliteitszorg belangrijk. Een cyclus herhaalt niet de vorige maar voegt er iets aan toe. Op die manier wordt bij elke cyclus kwaliteit verder ontwikkeld.

Toelichting

Het **cyclisch evalueren** van de eigen schoolwerking heeft te maken met de PDCA-cirkel. Omdat de klassieke voorstelling van de PDCA-cirkel zou kunnen suggereren dat een school altijd dezelfde rondjes draait (en dus niet ‘ontwikkelt’) kiest men soms voor een alternatieve voorstelling waarbij elke nieuwe PDCA-cyclus zich op een ‘hoger kwaliteitsniveau’ bevindt. De verschillende PDCA-rondjes zijn in die voorstelling duidelijk niet identiek, maar elke nieuwe cyclus voegt iets toe aan de vorige. Deze voorstelling is ook in het bronnenboek van het ROK opgenomen.

Een **systematische kwaliteitsontwikkeling** wordt vaak begrepen als een ‘cyclische evaluatie’, omdat systematiek inderdaad inhoudt dat je plannen maakt (P), deze uitvoert (D), de resultaten ervan evalueert (C), eventuele aanpassingen bedenkt (A), en daarna opnieuw plannen maakt voor de volgende cyclus (P). Daarnaast betekent systematiek ook dat de zelfevaluatie en de kwaliteitsontwikkeling verankerd moeten zijn in de werking van de school: het is een vanzelfsprekend gebeuren, dat regelmatig herhaald wordt. Het is met andere woorden geen ‘one shot’ dat een eenmalig beeld geeft van de werking van de school, en dat daarna niet meer herhaald wordt.

Een evaluatie van de schoolwerking is **betrouwbaar** wanneer ‘bias’ en toeval zo veel mogelijk worden uitgesloten. De tweede kwaliteitsvraag, met name ‘doen/evalueren we de dingen op een goede manier?’, is hier van betekenis. Een betrouwbare evaluatie heeft enerzijds betrekking op ‘dataverzameling’: de conclusies mogen niet worden beïnvloed door de omstandigheden, zoals de gebruikte tool of methodiek. Anderzijds heeft een betrouwbare evaluatie betrekking op de interpretatie van de data: die moeten op een consistente en eerlijke manier worden bijeengebracht, geanalyseerd en op een transparante wijze vertaald worden in conclusies.

Reflectievragen

- Hoe maken we gebruik van de beschikbare kwantitatieve informatie (o.a. schooladministratie, IDP, peilingproeven, Mijn Onderwijs)?
- Hoe maken we gebruik van kwalitatieve informatie (o.a. bevragingen, vakverslagen, ...)?
- In welke mate is het ‘leren van de leerlingen’ een belangrijke parameter bij de evaluatie van ons onderwijsbeleid?
- In welke mate zijn ‘wetenschappelijk inzichten’ een belangrijke parameter bij de evaluatie van ons onderwijsbeleid?
- In welke mate betrekken we externen bij de evaluatie van onze werking?

Kwaliteitsverwachting

De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden

Reflectievragen vervolg

- Op welke manier gaan we om met het bepalen, realiseren, evalueren en herformuleren van doelen?
- Welke keuzes maken we? Welke doelen stellen we ons?
- Op welke manier gaan we na of de gestelde doelen gerealiseerd werden?
- Op welke manier betrekken we externen bij de evaluatie van onze doelen?
- Hoe krijgen we relevante informatie of een volledig perspectief?
- Op welke manier kiezen we het/de evaluatie-instrument (en)?
- Hoe zorgen we ervoor dat de evaluatie organiseerbaar en uitvoerbaar is?

Informatiebronnen in de school

- Instellingsprofiel (onderwijsinspectie)
- Gegevens uit Dataloop of Datawarehouse
- Gegevens uit eigen evaluaties (zowel schriftelijk als andere vormen van observatie)
- Gegevens uit leerlingvolgsystemen
- Resultaten van Interdiocesane proeven, peilingen of paralleltoetsen, [burgerschapskompas](#)
- Doorlichtingsrapporten
- Resultaten uit gebruikte zelfevaluatie-instrumenten
- Resultaten van allerlei andere zelfanalyses
- Feedbackrapporten van deelname aan academisch onderzoek
- Verslagen van inspraakorganen (schoolraad, ouderraad, leerlingenraad)
- Rapporten van bevragingen van ouders, leraren of leerlingen
- Feedback uit collegiale visitaties of bezoeken vanuit andere scholen
- Formele of informele input van relevante onderwijsactoren (ouders, CLB, pedagogische begeleiding, ...)
- Verslagen van MDO's/klassenraden

Kwaliteitsverwachting

De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden

Meer lezen

- Cuyvers, G. (2007). *Zorgen voor kwaliteit. Handboek kwaliteitsontwikkeling voor non-profitorganisaties*. Tielt, België: Lannoo.
- <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/kwaliteitsinstrumenten>

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Beleidsvoerend vermogen

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen K4 K5

Inspirerende ideeën GOK

- GOK - beleidsplan (Cyclisch opgesteld/PDCA)
- Evaluatie van eigen kwaliteitszorg (hoe cyclisch, systematisch, integraal, betrouwbaar is de kwaliteitszorg?)
- De focus van de kwaliteitszorg ligt op de leereffecten van de (kwetsbare) lerenden?
- De datagegevens gebruiken uit “mijn onderwijs/ dataloop” om de context en de input van de school in kaart te brengen en de schooleigen werking daar op af te stemmen

Kwaliteitsbeeld

Zorgen voor kwaliteit veronderstelt dat de school op geregelde basis processen plant, uitvoert, controleert, bijstuurt waar nodig en verankert in de werking. Bij deze kwaliteitsontwikkeling is het van belang dat de school rekening houdt met de veranderende contexten, zich positioneert ten opzichte van vergelijkbare anderen en rekening houdt met externe evaluaties. Belanghebbenden hebben het recht om te weten hoe de school voor de eigen onderwijskwaliteit zorgt en die ontwikkelt. In de school heerst een kwaliteitscultuur als alle teamleden en de school als organisatie zichzelf bevragen, de kwaliteit borgen en waar nodig bijstellen.

Reflectievragen

- Hoe en wanneer brengen we de sterke punten van onze school in kaart?
- Hoe bewaren we wat goed is?
- Hoe en wanneer brengen we de groeikansen van onze school in kaart?
- Hoe en wanneer maken we een verbeterplan op?
- In welke mate houden we bij het opstellen van een verbeterplan rekening met objectieve data?
- In welke mate houden we in het verbeterplan rekening met het oordeel van externen?
- In welke mate houden we in het verbeterplan rekening met nieuwe ontwikkelingen in het onderwijslandschap?
- Op welke manier gebruikt de school haar evaluatiegegevens? Hoe worden beslissingen voor acties genomen?
- Hoe zorgt de school er voor dat wat goed is, ook bewaard blijft? Hoe weten we dat?
- Op welke manier komen veranderingen in onderwijsbeleid aan bod in de school? Hoe gaat de school daar mee om?
- Met welke uitdagingen of veranderingen krijgt de school te maken? Hoe gaat ze daar mee om? Op welke manier reageert ze op veranderingen?
- Op welke manier wordt iedereen aangespoord om systematisch de kwaliteit van het eigen handelen te bekijken? Hoe weten we dat?

Kwaliteitsverwachting

De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.

Informatiebronnen in de school

- Zelfevaluatie met betrokkenheid van diverse belanghebbenden
- Schoolwerkplan
- Verbeterplan, actieplan, strategisch plan op meta-, meso - en microniveau
- Jaarplan, meerjarenplan als dynamisch document
- Duidelijke besluitvorming op personeels- of teamvergaderingen

Meer lezen

- Cuyvers, G. (2007). Zorgen voor kwaliteit. *Handboek kwaliteitsontwikkeling voor non-profitorganisaties*. Tiel, België: Lannoo.
- <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/kwaliteitsinstrumenten>

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Beleidsvoerend vermogen

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K6

Inspirerende ideeën GOK

- Op geregelde basis processen plannen, uitvoeren, controleren, bijsturen waar nodig en verankeren in werking (zie 'Effectenmeter GOK/ Zorg')
- Op regelmatige basis planning aftoetsen bij collega's, pedagogisch begeleider, CLB...

Kwaliteitsbeeld

De school ontwikkelt en expliciteert haar gedeelde waarden, missie en visie. Ze houdt hierbij rekening met haar context- en inputkenmerken. De school streeft duidelijke en gedragen doelen na en ontwikkelt een strategie. Ze stimuleert alle teamleden om zich hiervoor gezamenlijk in te zetten. In het beleid dat de school voert, is er gerichte aandacht voor zowel de onderwijskundige werking als voor het personeels- en professionaliseringsbeleid, het financieel en het materieel beleid. Keuzes op onderwijskundig vlak worden vertaald in het personeels- en professionaliseringsbeleid en het financieel en materieel beleid van de school.

Toelichting

De term ‘beleidsvoerend vermogen’ wordt gedefinieerd als de mate waarin de school

- de haar beschikbare beleidsruimte
- succesvol aanwendt
- om te komen tot een voortdurend proces van behouden of veranderen van haar functioneren
- met als doel het verbeteren van haar onderwijskwaliteit en het bereiken van de haar opgelegde en eigen doelen.

In het beleidsvoerend vermogen van scholen worden acht ‘dragers’ onderscheiden: geïntegreerd beleid, gezamenlijke doelgerichtheid, gedeeld leiderschap, innovatief vermogen, ondersteunende relaties, responsief vermogen, doeltreffende communicatie, reflectief vermogen.

Van elk van die dragers werd aangetoond dat ze een positieve impact hebben op de effectiviteit van een school.

Het beleid van de school is gedragen wanneer de verschillende personeelsleden zich in de beleidslijnen kunnen vinden. Een beleid maakt meer kans om door iedereen ondersteund te worden wanneer het expliciet is gelinkt aan de waarden, de missie en de visie van de school op onderwijs (cf. pedagogisch project).

Een beleidskrachtige school gaat evenwel nog een stap verder en zal het beleid in samenspraak met het personeelsteam opstellen. Zo komen we bij de term ‘gedeeld leiderschap’, die één van de pijlers van beleidsvoerend vermogen is. Gedeeld leiderschap verwijst naar de participatie van het schoolteam in de besluitvorming op school. In scholen met een sterk ontwikkeld gedeeld leiderschap voorziet men mogelijkheden voor personeelsleden om zich te engageren in besluitvormingsprocessen en overlegt het beleid met het personeelsteam bij het nemen van belangrijke beslissingen. Gedeeld leiderschap hangt evenwel niet enkel af van de schoolleider, maar ook van het personeelsteam zelf. Een beleidskrachtige school gaat evenwel nog een stap verder en zal het beleid in samenspraak met het personeelsteam opstellen. Zo komen we bij de term ‘gedeeld leiderschap’, dat één van de pijlers van beleidsvoerend vermogen is.

Gedeeld leiderschap verwijst naar de participatie van het schoolteam in de besluitvorming op school. Dat betekent in de praktijk dat bij gedeeld leiderschap iedereen binnen de school ruimte krijgt om leiderschap op te nemen en dat leiderschap bijgevolg niet bij één persoon gesitueerd is. De school streeft door middel van gedeeld leiderschap naar betrokkenheid en engagement, zowel bij het bepalen van de doelen als bij de concretisering van het beleid. Gedeeld leiderschap veronderstelt een cultuur van vertrouwen, openheid en leren van en met elkaar bij alle medewerkers.

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar pedagogisch of agogisch project.

Toelichting vervolg

Voor leraren betekent dit dat zij mee verantwoordelijkheden opnemen. Participatie en co-creatie zijn hierbij twee belangrijke instrumenten om naar gedeeld leiderschap in een school te evolueren. Van de leidinggevende vereist dit coördinatie en actieve betrokkenheid en tegelijk ook overtuigingskracht om instemming te krijgen met plannen en ideeën en uiteraard ook besluitvaardigheid. De rol van het bestuur en de leidinggevende als eindverantwoordelijken zijn cruciaal.

Een school met een geïntegreerd beleid draagt zorg voor twee aspecten van haar beleid:

Het beleid wordt geïntegreerd tot op de klasvloer. Daartoe bestaat het beleidsplan van een school met een sterk geïntegreerd beleid niet enkel uit een visietekst, maar wordt deze visietekst ook vertaald in concrete maatregelen en richtlijnen, en (waar relevant) in praktische, inhoudelijke en onderwijs-didactische afspraken. Alleen als alle medewerkers weten waar de school voor gaat en staat en dat delen, kunnen ze daarnaar handelen en samen nagaan of de visie ook wordt waargemaakt. Leiderschap speelt daarbij een belangrijke rol. Van schoolleiders wordt verwacht dat ze een duidelijke visie hebben en die visie ook uitdragen. Professionalisering wordt in een school met een sterk geïntegreerd beleid zo ingezet dat de verschillende professionaliseringsinitiatieven leraren sterker maken om de beleidslijnen op de klasvloer vorm te geven.

De verschillende beleidsdomeinen vertrekken in een school met sterk ontwikkeld geïntegreerd beleid vanuit een overkoepelend kader en zijn daardoor op elkaar afgestemd. Dit noemt men ook een 'samenhangend beleid'. Aangezien in het ROK de termen 'samenhangend en geïntegreerd beleid' apart (naast elkaar) staan vermeld, hebben we deze twee aspecten van geïntegreerd beleid uit elkaar gehaald.

In een school met een sterk samenhangend beleid staan de verschillende beleidsgerelateerde plannen niet los van elkaar. Er is met andere woorden een sterke coherentie tussen de verschillende beleidsdomeinen (bv. tussen 'zorgbeleid', 'taalbeleid' en 'evaluatiebeleid'). Dat komt omdat de verschillende beleidsdomeinen zijn ingebed in een 'totaalvisie' - soms spreekt men van een 'whole school approach'.

Wanneer scholen een samenhangend beleid hebben waarbij verschillende beleidsdomeinen samenhang vertonen, zullen de verschillende beleidsdomeinen elkaar ook positief beïnvloeden. Acties die in het kader van het ene beleidsdomein worden uitgevoerd, kunnen ook een impuls betekenen voor activiteiten op een ander beleidsdomein.

Het tegengestelde van een samenhangend beleid, wordt ook wel 'gesegmenteerd beleid' genoemd. Daar zijn de verschillende beleidsdomeinen eilandjes die niet met elkaar in verbinding staan.

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar pedagogisch of agogisch project.

Informatiebronnen in de school

- Pedagogisch project
- Schoolwerkplan
- Visie en concrete afspraken rond verschillende onderwijskundige items
- Verslagen personeelsvergaderingen, pedagogische studiedagen met verwijzing naar het werken rond en het implementeren van de visie.
- Zelfevaluaties op basis van referentiekader onderwijskwaliteit en pedagogisch project (dashboard referentiekader onderwijskwaliteit, storytelling)

Reflectievragen

- Wat betekent kwaliteitsvol onderwijs in onze school?
- Op welke manier is de visie ontwikkeld en gedragen in het schoolteam?
- Hoe is onze visie herkenbaar in ons beleid?
- Hoe is onze visie herkenbaar in onze dagelijkse praktijk?
- Hoe speelt de ligging van onze school en het profiel van onze leerlingen een rol in onze visie op onderwijs?
- Kennen onze leraren onze schoolvisie? Hoe wordt deze kenbaar gemaakt aan (startende) leraren?
- Hoe zorgen we ervoor dat onze leraren consequent volgens onze visie werken? Waaraan merken we dat?
- Op welke manier wordt er gecommuniceerd over de visie?
- Op welke manier wordt de visie voorgeleefd?
- Hebben we een aantal duidelijke en gedragen streefdoelen met indicatoren in een bepaalde tijdspanne geformuleerd voor GOK?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar pedagogisch of agogisch project.

Meer lezen

- Vanhoof, J., Van Petegem, P. (2017), *Doeltreffend schoolbeleid - praktijkboek beleidsvoerend vermogen in scholen*. Leuven, België: Acco.

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Beleidsvoerend vermogen

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K1

Inspirerende ideeën GOK

- De school ontwikkelt een GOK - visie. Wordt de visie gedragen?
- De onderdelen van de schoolvisie staan in relatie met elkaar
- De school heeft een beeld waar ze wil staan met de kwetsbare leerlingen op middellange termijn (3jaar) en op lange termijn (5 jaar)
- Het GOK - beleidsplan wordt a.d.h.v.de visie (jaarlijks) geëvalueerd

Kwaliteitsbeeld

De school bouwt doelgericht aan de cultuur en structuur van haar organisatie, die het bereiken van haar vooropgestelde doelen ondersteunen. Teamleden zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de realisatie van deze doelen. De organisatiecultuur en -structuur worden geregeld geëvalueerd, verankerd of bijgesteld.

Toelichting

Het begrip schoolcultuur is erg ruim en de betekenis hiervan kan op vele manieren worden ingevuld. In het kader van het ROK gaat het om de cultuur onder de medewerkers van de school (en dus niet om bijvoorbeeld de cultuur onder leerlingen). De schoolcultuur bestaat uit (1) gemeenschappelijk gedragen (vaak onuitgesproken) veronderstellingen over wat een goede school is, (2) de belangrijke waarden, opvattingen en normen die leraren met elkaar delen, en omvat tevens (3) de gezamenlijke praktijken en rituelen van werknemers (de “gewoontes”), die vaak ingebed zijn in een (lange) geschiedenis. Daarnaast zijn de (4) onderlinge netwerken, en de interacties tussen de verschillende medewerkers in de school een onderdeel van de schoolcultuur.

Hoewel een schoolcultuur niet van de ene op de andere dag verandert, is het toch geen louter stabiel gegeven. Aangezien de schoolcultuur dynamisch is, staat ze meestal ook niet neergeschreven in een document. De schoolcultuur is eerder voelbaar in verhalen, in gedragingen, in slogans en soms zelfs in de indeling van bijvoorbeeld het lerarenlokaal. De schoolcultuur kan evolueren door plotse gebeurtenissen (bv. een nieuw personeelslid met een andere stijl of vernieuwende opvattingen) of door langzame interne of externe evoluties. Soms evolueert de schoolcultuur doordat deze cultuur en de daarin geïmpliceerde opvattingen expliciet worden gemaakt, en worden besproken met het schoolteam. Het ROK stelt elke school voor de verantwoordelijkheid om hier op regelmatige tijdstippen ook werk van te maken (zie geregeld evalueren van de schoolcultuur). Hoe dynamischer een schoolcultuur is (hoe meer open leraren staan om hun veronderstellingen, waarden, praktijken en samenwerking in vraag te stellen en te veranderen), hoe sterker ook het beleidsvoerend vermogen van de school is. Voornamelijk het responsief vermogen van de school, het innovatief vermogen, het reflectief vermogen en de mate van geïntegreerd beleid in de school hangen samen met de flexibiliteit van de schoolcultuur.

Reflectievragen

- Op welke manier wordt het onderwijsprogramma aangestuurd?
- Op welke manier worden activiteiten in de school opgevolgd?
- Op welke manier wordt een samenwerkingscultuur opgebouwd binnen de school?
- Op welke manier is de school verbonden met haar omgeving?
- Op welke manier worden relaties uitgebouwd met ouders en met de lokale gemeenschap?

Kwaliteitsverwachting

De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.

Informatiebronnen in de school

- Organogram
- Overlegfora
- Verslaggeving overleg (incl. inhoud)

Meer lezen

- Vanhoof, J., Van Petegem, P. (2017), *Doeltreffend schoolbeleid - praktijkboek beleidsvoerend vermogen in scholen*. Leuven, België: Acco.
- [Professionele cultuur in onderwijsorganisaties](#)
- [Een lerende schoolcultuur](#)
- [Organisatiestructuren: Mintzberg](#)
- [Teamteaching](#)

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Beleidsvoerend vermogen
- Ouders
- Netwerk van de school

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Geen directe link - indirect ontwikkelingschaal K2
- Welke zijn de belangrijkste waarden van de school? Zijn deze gekend? Aan welk gedrag kan men de invulling van de waarden concreet merken?
- Explicitering van opvoedingsproject. Op welke manier zet het opvoedingsproject bakens uit voor de dagelijkse schoolpraktijk voor kwetsbare leerlingen?

Inspirerende ideeën GOK

Kwaliteitsbeeld

De school ontwikkelt een cultuur waarin participatie en dialoog belangrijke elementen zijn. Participatie is overleggen, afstemmen en rekening houden met elkaar. Vooral het uitwisselen van zienswijzen tussen de verschillende participanten en samen school maken is belangrijk. Dit verhoogt het draagvlak voor beslissingen en de betrokkenheid van het schoolteam en de lerenden. De school staat open voor externe vragen en verwachtingen en maakt hierbij bewuste en onderbouwde keuzes.

Toelichting

De schoolorganisatie is een open systeem. De school is geen eiland, maar is daarentegen volledig ingebed in haar omgeving. De school moet in relatie treden met deze omgeving en inspelen op de impulsen die vanuit de omgeving op de school afkomen. De omgeving heeft immers talrijke vragen en verwachtingen ten aanzien van de school. Uiteindelijk is de school er voor de leerlingen, hun ouders en de samenleving als geheel. Van scholen wordt dan ook verwacht dat ze een gevoeligheid voor de externe omgevingsimpulsen aan de dag leggen. Een school die adequaat reageert op deze vragen en verwachtingen, noemen we een responsieve school.

Naast de impulsen die vanuit de externe omgeving op de school afkomen, zal er ook aandacht moeten besteed worden aan en gereageerd moeten worden op de vragen en verwachtingen van binnenuit.

Een participatieve school is een school waarin samen school maken evident is; waar er steeds ruimte is voor overleg en inspraak van leraren, leerlingen, ouders en andere belanghebbenden.

Reflectievragen

- Hoe houden we rekening met de mening van leerlingen, ouders en externe partners betreffende de school?
- Hoe delen wij onze verwachtingen en ideeën over de visie en werking van de school?
- Hoe betrekken we leerlingen en ouders om deel te nemen aan de visieontwikkeling van de school?
- Hoe houden we bij het nemen van beslissingen rekening met de draagkracht van het team?
- Op welke manier werken we samen?
- Op welke manier overleggen we?
- Op welke manier is participatie in besluitvormingsprocessen georganiseerd?
- Op welke manier staan we open voor de inbreng van externen?
- Op welke manier formuleren we antwoorden op externe vragen en verwachtingen?
- Op welke manier is participatie in besluitvormingsprocessen georganiseerd?

Kwaliteitsverwachting

De school werkt participatief en responsief.

Informatiebronnen in de school

Verslagen

- Lerarenraad
- Ouderraad
- Leerlingenraad
- Lokaal overlegplatform
- Schoolraad
- Pedagogische raad

Zelfevaluatie

- Beleidsvoerend vermogen

Meer lezen

- Vanhoof, J., Van Petegem, P. (2017), *Doeltreffend schoolbeleid - praktijkboek beleidsvoerend vermogen in scholen*. Leuven, België: Acco.

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Beleidsvoerend vermogen
- Ouders
- Netwerk van de school
- Kinderrechten

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K2

Inspirerende ideeën GOK

- Kwetsbare leerlingen betrekken in de leerlingenraad en kwetsbare ouders betrekken in de schoolraad en de ouderwerking
- Brede schoolwerking
- Inzetten op leerlingenparticipatie, ruimer dan de leerlingenraad, met aandacht voor de doelgroep

Kwaliteitsbeeld

In de school zijn de teamleden gericht op voortdurende ontwikkeling. De school initieert veranderingen om het leren en onderwijzen te verbeteren. Het schoolteam probeert nieuwe benaderingen en werkwijzen uit. De school stimuleert de samenwerking tussen de teamleden en het leren van en met elkaar met het oog op expertisedeling.

Toelichting

Elke school is onderhevig aan verandering, maar niet elke school gaat op dezelfde manier om met de vernieuwingen die op haar afkomen. Een school met een innovatieve organisatiecultuur is een school die op een succesvolle manier vernieuwingen weet te implementeren. Een school is bovendien ook nog een lerende organisatie als werken en leren geïntegreerd verlopen. Peter Senge introduceerde dit begrip in 1990 in zijn boek 'de vijfde discipline'. Daarin beschrijft hij een theorie over het veranderen en het leren van mensen in organisaties.

Reflectievragen

- Hoe gaan we om met vernieuwingen?
- In welke mate krijgen leraren de kans om vernieuwingen uit te proberen?
- Hoe stimuleren we onze leraren om cyclisch te reflecteren over hun eigen onderwijspraktijk?
- Op welke wijze en hoe regelmatig krijgen onze leraren feedback over hun onderwijspraktijk en over hun functioneren?
- In welke mate staan we open voor vernieuwingen?
- Op welke manier gaan we om met veranderingen?
- Wie is er betrokken bij veranderingen?
- Op welke manier evolueert het onderwijs in de school?
- Hoe slagen we er in vernieuwingen succesvol te implementeren?
- Wanneer zetten we in op een vernieuwing en wanneer niet?
- Op welke manier krijgt het team kansen om te leren van elkaar?

Kwaliteitsverwachting

In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.

Informatiebronnen in de school

- Visie op vakgroepwerking, teamwerking
- Verslagen teamoverleg/vakoverleg
- Professionaliseringsplan (i.c. voorwaarden voor het volgen van nascholingen)
- Zelfevaluatie
 - Kijkwijzer professionele versus politiek-ambtelijke cultuur
 - Beleidsvoerend vermogen

Meer lezen

- Senge, P. (2010). *De vijfde discipline*. Schiedam, Nederland: Scriptium.
- [Professionele cultuur in onderwijsorganisaties](#): Van Emst
- Vanhoof, J., Van Petegem, P. (2017), *Doeltreffend schoolbeleid - praktijkboek beleidsvoerend vermogen in scholen*. Leuven, België: Acco.
- [Innovatieversneller van Kennisnet](#)
- Verbiest, E. (2011). *Leren Innoveren. Een inleiding in de onderwijsinnovatie*, Antwerpen: Garant
- Mullainathan & Shafir. (2013). *Schaarste, hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen*. Amsterdam:

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Beleidsvoerend vermogen

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K2

Inspirerende ideeën GOK

- Het schoolteam sensibiliseren over de effecten van de sociaaleconomische achtergrond op leerresultaten en welbevinden (ervaringsdeskundige, oefening 12 brillen van armoede, oefening referentiedader, oefening belevingskernen van het kind,...)
- Het schoolteam theoretische kaders, literatuur en instrumenten aanreiken over een cultuur van hoge verwachtingen
- Het schoolteam concrete tools voor klasmanagement en werkvormen aanreiken die de “growth mindset” bij kwetsbare leerlingen bevorderen.
- Leraren leren van elkaar: inzetten op effectieve professionalisering (bv. hospiteren, teamteaching, collegiale visitatie, intervisie,)
- Hoe wordt kennis van professionaliseringsinitiatieven gedeeld + vertaald naar klaspraktijk?
- GOK-opleidingen voorzien en de uitwisselen van goede praktijken tussen scholen met een gelijkaardige leerlingeninstroom stimuleren.
- Structureel ingebouwde evaluatie—en overlegmomenten.

Kwaliteitsbeeld

De school bouwt aan relaties met ouders en andere partners. Ze verbindt de schoolpraktijk met de thuisomgeving en de lokale en bredere omgeving. De school bouwt aan relaties met ouders en andere partners. Ze verbindt de schoolpraktijk met de thuisomgeving en de lokale en bredere omgeving. Ze zorgt voor een doeltreffende samenwerking met andere partners. Ze legt daarbij prioriteiten in functie van het leren en onderwijzen voor een doeltreffende samenwerking met andere partners.

Reflectievragen

- Welke impact heeft de samenwerking met andere partners op onze onderwijsleerpraktijk en schoolwerking?
- Wat doet de school samen met andere scholen om de overgang van de ene school naar de andere zo vlot mogelijk te laten verlopen? (bv. BaSO – werking, schoolloopbaanroosters in de scholengemeenschap, enz.)
- Met welke partners (externen) werkt de school op structurele wijze samen?
- Hoe toont de school aan dat deze samenwerking het leren en onderwijzen ten goede komt?
- Wat zouden zinvolle samenwerkingspartners zijn, die we nu nog niet bereiken?
- Welke prioriteiten (over leren en onderwijzen) heeft de school bij de samenwerking met andere partners?
- Op welke manier wordt er verbinding gelegd met de thuisomgeving en/of de lokale en bredere omgeving van de leerlingen?
- Met welke partners zijn er samenwerkingsverbanden in functie van het leren en onderwijzen op school?
- Zijn er zinvolle activiteiten in de dichte schoolomgeving?
- Zijn er alternatieven die gratis zijn?
- Heb je als school een overzicht van de mogelijkheden in de buurt?

Kwaliteitsverwachting

De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.

Informatiebronnen in de school

- Resultaten van bevragingen (vragenlijsten, gesprekken) die peilen naar de tevredenheid van partners over de samenwerking (vb. ouderbevragingen, bevraging samenwerking CLB, bevragingen van stageplaatsen enz.)
- BaSO – werking
- Schoolloopbaanrooster binnen SG
- Verslagen schoolraad en LOC, LOP

Meer lezen

- [VCOV](#)
- [Brede school](#)
- SDL, VBJK, & Ugent. (2018). Warm, welkom en wederkerig. Naar een goede ouder-schoolsamenwerking. Inspiratieboek voor kleuteronderwijs. Brussel: ESF / AMIF

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Ouders
- Netwerk van de school
- Kwetsbaarheid en armoede
- Continuüm van zorg

TOK (Inspectie): /

Inspirerende ideeën GOK

- De samenwerking rond gelijke kansen met schoolexterne partners bevorderen (armoede- en welzijnsorganisaties, brugfiguur, ervaringsdeskundigen, schoolopbouwwerk, huiswerkbegeleiding, organisaties rond vrije tijd: cultuur, sport, natuurexploitatie, jeugdwerk,...)
- Netwerken die leiden tot wijzigingen in de klaspraktijk?
- De brede school–gedachte
- School/schooloverstijgende professionele leergemeenschappen
- Armoede gaat ook over een gebrek aan ruimte. Leeractiviteiten buiten de klas, in een park, bos of boerderij openen voor die jongeren een nieuwe wereld. De beperkte ruimte om te bewegen en te spelen zowel thuis als in de buurt, heeft effect op het gedrag van leerlingen in de klas en op school.

Kwaliteitsbeeld

De school voert een actieve communicatie met interne en externe belanghebbenden over haar doelen, resultaten, effecten en (onderwijskundige) ontwikkelingen. Ze creëert hiervoor voldoende mogelijkheden tot open dialoog.

Reflectievragen

Algemeen

- Wie tekent het communicatiebeleid van de school uit?

Interne communicatie

- Via welke kanalen verloopt de interne communicatie met leerlingen en leraren?
- Hoe weten we dat de interne communicatie effectief is?
- Hoe ervaren leerlingen en leraren de interne communicatie? (Duidelijk, tijdig, vlot, informerend, ondersteunend, stimulerend ...) Hoe weet je dat?

Hoe communiceren we met wie over

- Onze schoolvisie?
- De resultaten van leerlingen in vervolgonderwijs/arbeidsmarkt?
- De resultaten van leerlingen op gestandaardiseerde toetsen?
- Ontwikkelingen in het onderwijslandschap?
- ...

Externe communicatie

- Via welke kanalen verloopt de externe communicatie?
- Hoe weten we dat onze externe communicatie effectief is?
- Hoe ervaren externe partners (ouders, de lokale gemeenschap, stageplaatsen, ...) de communicatie vanuit de school? (Duidelijk, tijdig, vlot, informerend, ondersteunend, stimulerend ...) Hoe weet je dat?

Hoe communiceren we met wie over

- Onze schoolvisie?
- De resultaten van leerlingen in vervolgonderwijs/arbeidsmarkt?
- De resultaten van leerlingen op gestandaardiseerde toetsen?
- Ontwikkelingen in het onderwijslandschap?
- ...

Kwaliteitsverwachting

De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.

Informatiebronnen in de school

- Resultaten van bevestigingen (vragenlijsten, formele en informele gesprekken) die peilen naar de tevredenheid over de externe communicatie
- Resultaten van bevestigingen (vragenlijsten, formele en informele gesprekken) die peilen naar de tevredenheid over de interne communicatie

Meer lezen

- Van Driessche, Ann (2013). *Communicatie op school. Haalbare ideeën voor een sterk verhaal*. Brussel, België: Politeia.
- Vanhoof, J., Van Petegem, P. (2017), *Doeltreffend schoolbeleid - praktijkboek beleidsvoerend vermogen in scholen*. Leuven, België: Acco.

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Onthaal en inschrijving

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K2

Inspirerende ideeën GOK

- Speciale aandacht voor het inschrijvingsmoment kwetsbare leerlingen. Info over het schooleigen opvoedingsproject, de rechten en plichten die hierbij horen en de verwachtingen van de school
- Informele, laagdrempelige activiteiten plannen om kwetsbare ouders beter te bereiken
- Zoek uit wie de vertrouwensfiguur/brugfiguur voor het gezin en voor de leerling zelf kan zijn. Een brugfiguur van buiten de school kan ook de rol van vertrouwenspersoon opnemen. Denk hierbij aan een vertrouwenspersoon uit de stadsdiensten of het OCMW
- Een communicatiebeleid uitwerken naar kwetsbare ouders
- Brievenbeleid in meerdere talen, gebruik van Sclera-picto's
- Tolkenwerking
- Nieuwsbrieven
- Laagdrempelige digitale communicatie: SMS, WhatsApp, Facebook

Kwaliteitsbeeld

De school ondersteunt en monitort de continuïteit, de opbouw en de samenhang van de doelen, de vormgeving van het onderwijsleerproces en de leef- en leeromgeving, de begeleiding en de evaluatie- en rapporteringspraktijk. Ze verzamelt gerichte informatie om haar werking te borgen en bij te stellen.

Toelichting

Deze kwaliteitsverwachting duidt op onderwijskundig beleid en onderwijskundig leiderschap. De inhoud van deze laatste term is de laatste jaren geëvolueerd. Vandaag verstaan we onder onderwijskundig leiderschap dat de schoolleider:

- duidelijke doelen stelt;
- zorgt voor een sterke vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis bij alle leraren;
- samenwerking tussen leraren faciliteert;
- voortdurend tracht na te gaan wat goed werkt, wat niet goed werkt;
- het professioneel leren van leraren tracht te stimuleren door aan te sluiten bij de eigen pedagogische opvattingen van de leraar, maar tegelijk door leraren te helpen de eigen pedagogische opvattingen kritisch in vraag te stellen;
- het professioneel leren van leraren tracht te stimuleren door leraren in contact te brengen met nieuwe inzichten, en hen te helpen deze nieuwe inzichten te integreren in hun onderwijspraktijk.

Reflectievragen

- Welke initiatieven nemen we om ons pedagogisch project te implementeren in de dagelijkse klaspraktijk?
- Hoe zorgen we ervoor dat de leraren leerplangericht werken?
- Hoe zorgen we voor een leer- en ontwikkelingsgericht aanbod?
- Hoe zorgen we voor een positief en stimulerend leerklimaat?
- Hoe zorgen we voor een kwaliteitsvolle leeromgeving en onderwijsorganisatie?
- Hoe zorgen we voor kwaliteitsvolle feedback aan onze leerlingen?
- Hoe geven we vorm aan ons evaluatiebeleid? (hoe zorgen we ervoor dat leerlingen objectief, transparant en betrouwbaar geëvalueerd worden?)
- Hoe gebruiken we de resultaten en effecten om onze onderwijsleerpraktijk bij te sturen?
- Hoe stemmen we ons professionaliseringsbeleid af op ons onderwijskundig beleid?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijsen.

Informatiebronnen in de school

- Visieteksten en afspraken rond evaluatie en rapportering / omgaan met diversiteit / leerlingenbegeleiding / enz.
- Verslaggeving over onderwijskundige thema's teamoverleg/vakoverleg
- Initiatieven van de schoolleiding en directe medewerkers: betrekken van personeel bij visieontwikkeling, stimuleren van zelfevaluaties en intervisie, faciliteren van samenwerking enz.
- Opvolgingsinitiatieven van de schoolleiding en directe medewerkers (flitsbezoeken, klasbezoeken, gesprekken met teamverantwoordelijken, opvolging actieplannen, minimum materiële vereisten leerplannen, professionalisering i.f.v. prioriteiten en individuele noden enz.)

Meer lezen

- [Het belang van onderwijskundig leiderschap](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Beleidsvoerend vermogen

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschaal K3

Inspirerende ideeën GOK

- Afspraken vastleggen rond omgaan met/lesgeven aan en evalueren van kwetsbare leerlingen (eventueel via kwaliteitskaarten).

Kwaliteitsbeeld

De school gebruikt duidelijke en overlegde criteria bij het aanwerven en inzetten van teamleden. Ze speelt in op de competenties van het schoolteam. De school voert informele en formele gesprekken met de teamleden en heeft specifieke aandacht voor ondersteuning. De teamleden krijgen feedback over de manier waarop ze hun opdracht vervullen. Hierdoor toont de school dat zij de inspanningen van de teamleden waardeert. De school voert een transparant en rechtvaardig evaluatiebeleid.

Toelichting

Personeelsbeleid in onderwijs heeft betrekking op verschillende personeelspraktijken. Devos et al. (2004) onderscheiden negen strategische praktijken die van toepassing zijn op het onderwijs: selectie, opvang van nieuwe leraren, taakverdeling, prestatiebeoordeling, nascholing, promotie en compensatie, ontslag, communicatie en onderwijsinnovaties.

Voor elk van deze praktijken kan er een beleid gevoerd worden waarbij er strategische beslissingen gemaakt worden die het functioneren van een organisatie op lange termijn beïnvloeden en met aandacht voor ontwikkelingsmogelijkheden van leraren. De mate waarin het beleid voor al deze praktijken samenhangt, zal mede bepalend zijn voor de mate waarin er een geïntegreerd beleid gevoerd wordt.

(Bron: Doeltreffend professionaliseringsbeleid. Uitdagingen voor personeelsbeleid: aanwerving en opdrachttoewijzing in Vlaamse basis- en secundaire scholen. Beleidssamenvatting OBPWO-project in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, januari 2016)

Reflectievragen

- Op welke manier worden de criteria voor het aanwerven van personeel bepaald? Welke criteria voor het aanwerven van personeel worden gehanteerd? Hoe komen deze criteria tot stand?
- Op welke manier worden de competenties van het personeel in kaart gebracht?
- In welke mate maken we gebruik van de competenties van het personeel bij de verdeling van de opdrachten?
- Welke systematiek hanteren we om feedback te geven over de manier waarop de personeelsleden hun opdracht vervullen?
- Op welke manier leiden functioneringsgesprekken tot een reflectie over de noden van leraren?
- In welke mate is er aandacht voor het evenwicht tussen continuïteit en flexibiliteit in het toekennen van opdrachten?
- Hoe houdt de directie de vinger aan de pols bij wat leeft bij het personeel (formeel en informeel)?
- In welke mate wordt het functioneren van het schoolteam in zijn geheel besproken?
- Hoe krijgt een teamlid verantwoordelijkheid binnen het schoolteam?
- Welke data worden verzameld om het functioneren van het personeel te monitoren?
- Hoe worden deze data gebruikt om personeel te stimuleren?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid dat integraal en samenhangend is.

Informatiebronnen in de school

Documenten

- Visietekst personeelsbeleid (incl. aanwervingsbeleid / functionerings-en -evaluatiegesprekken / criteria toekenning opdrachten / klasbezoeken / flitsbezoeken)

Onderzoeken naar tevredenheid over pedagogisch-didactische aangelegenheden; organisatie; leiding; doelmatigheden; samenwerking; betrokkenheid enz.

Data Mijn onderwijs

- Personeelsaantallen

Meer lezen

- [Aanwerving en indiensttreding](#)
- [Functiebeschrijving en evaluatie](#)
- [Evaluatie personeel](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- /

[TOK \(Inspectie\)](#)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen P1 P2

Inspirerende ideeën GOK

- Klasbezoeken/functioneringsgesprekken in functie van kwetsbare leerlingen bv. klasbezoek rond hoge verwachtingen/feedback/klasmanagement/...
- Inzetten op diversiteit binnen de personeelsgroep
- Het GOK-beleid steeds agenderen op personeelsvergaderingen, collega's kansen geven hier op in te spelen, deel te nemen

Kwaliteitsbeeld

De school ontwikkelt een systematisch professionaliseringsbeleid. Hierbij staan de professionaliseringsnoden van de teamleden en de prioritaire doelen van de school centraal. De school bevordert de professionele dialoog en reflectie over leren en onderwijzen en biedt hierbij de nodige ondersteuning. Interne en externe expertisedeling worden gestimuleerd. De school moedigt de implementatie van professionaliseringsinitiatieven aan en volgt de effecten ervan op. Beginnende teamleden krijgen een passende begeleiding.

Toelichting

In het professionaliseringsbeleid van de school neemt de **aanvangsbegeleiding** van beginnende leraren een belangrijke plaats in. Aanvangsbegeleiding betreft de begeleiding van beginnende teamleden vanaf de start van de onderwijsloopbaan en heeft tot doel de beginnende leraren te laten uitgroeien tot ervaren leraren. Het stelt de beginnende leraar meer bepaald in staat om zijn/haar basiscompetenties te vertalen naar de specifieke schoolcultuur, het pedagogische project en het beleid van de school en deze startcompetenties verder te ontwikkelen

Reflectievragen

- Hoe komt het professionaliseringsbeleid tot stand? Wat zijn er de troeven van?
- Op welke manier brengen we de professionaliseringsbehoeften in kaart?
- Waarop is het professionaliseringsplan gebaseerd? Wat zijn de kenmerken ervan?
- Hoe draagt de professionalisering bij aan schoolbeleid en schoolontwikkeling?
- Op welke manier zorgen we voor de transfer van professionaliseringsinitiatieven naar de praktijk?
- Op welke manier wordt professionalisering gestimuleerd?
- Op welke manier wordt de professionele samenwerking gestimuleerd?
- Hoe wordt de aanvangsbegeleiding (van nieuwe leraren en interimarissen) vorm gegeven? Wie is er betrokken bij de aanvangsbegeleiding?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende teamleden.

Informatiebronnen in de school

Personen

- Aanvangsmentoren

Documenten

- Professionaliseringsplan
- Bevraging professionaliseringsbehoeften
- Reflectiedocument gevolgde professionalisering
- Onthaalbrochure beginnende leraren
- Verslaggeving teamoverleg met aandacht voor gevolgde nascholingen
- Afspraken i.v.m. professionalisering n.a.v. functioneringsgesprekken

Meer lezen

- [Personeelsbeleid](#)
- [Aanvangsbegeleiding](#)
- [Startkracht](#)
- [Mycompass](#)
- [Hoe kan je de impact van professionalisering voor leraren in kaart brengen](#)
- [Model van Kirkpatrick](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- /

[TOK \(Inspectie\): /](#)

Inspirerende ideeën GOK

- Vorming van schoolteams in datageletterdheid
- Speciale aandacht in de aanvangsbegeleiding voor omgaan met (kans)armoede
- Uitwisselen van levensechte voorbeelden van leraren die omgaan met diversiteit
- Hospiteren en schoolbezoeken
- Intekenen op netwerken van de pedagogische begeleidingsdienst (AN, meertaligheid, GOK-sessies, ...)
- Nascholingen rond herkennen van kansenongelijkheid

Kwaliteitsbeeld

De school heeft zicht op de materiële noden. Ze wendt de toegekende middelen aan op basis van duidelijke en overlegde criteria in functie van de prioriteiten en de doelen die ze wil bereiken. De school volgt de effecten van haar financieel en materieel beleid op.

Reflectievragen

- In welke mate of op welke wijze is het schoolteam zich bewust van de noodzakelijke kosten voor het realiseren van het leerplan/ de leerplannen?
- In welke mate gaan leraren en leerlingen duurzaam om met de materialen en middelen?
- Op welke manier onderzoeken we de materiële noden in functie van onze prioriteiten?
- Welke criteria hanteren we voor de aanwending van de ons toegekende middelen?
- Op welke manier volgen we de effecten van ons financieel en materieel beleid op?
- Op welke manier bewaken we dat elk vak over de minimale vereiste materiële uitrusting beschikt?
- Kunnen we de aanwending van de SES-werkingsmiddelen op een overtuigende en transparante manier verantwoorden?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid.

Informatiebronnen in de school

- Resultaten
 - bevraging materiële noden
 - bevraging professionalisering
- Begroting
- Uitgaven

Meer lezen

- [Financieel en materieel beleid](#)

Link met

[Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs](#)

- Kwetsbaarheid en armoede

[TOK \(Inspectie\)](#)

- Geen directe link

Inspirerende ideeën GOK

- Kosten worden gerelateerd aan de GOK - streefdoelen? Zie inspiratielijst SES-werkingsmiddelen
- Maak strategische keuzes voor minimale schoolkosten (maximumfactuur, zaken laten meebrengen van thuis, doorverwijzing naar externe hulpverleners,...)
- www.brooddoosnodig.be: leren valt zwaar op een lege maag
- Aandacht voor het financiële plaatje bij de aankoop van werkmateriaal (welk materiaal wordt klassikaal door de school aangeschaft? Wat met materiaal van leerlingen die de school vroegtijdig verlaten? Wat met tweedehandsmateriaal? Wat is duurzaam, kwaliteitsvol maar betaalbaar materiaal voor de leerling...

Kwaliteitsbeeld

De school reflecteert over de kosten voor alle lerenden. Ze maakt strategische keuzes om deze te beheersen. Ze heeft hierbij bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen. De school communiceert transparant over de kosten met alle belanghebbenden.

Toelichting

Basisscholen beperken de schoolkosten voor ouders door de gratis inschrijving van leerlingen, gratis materiaal, maximumfacturen en een bijdrageregeling. Scholen voor secundair onderwijs beperken de schoolkosten voor ouders door de gratis inschrijving van leerlingen en door een bijdrageregeling.

Reflectievragen

- Op welke manier reflecteren we over de kosten voor alle leerlingen?
- Hoe worden de materiële noden van maatschappelijk kwetsbare groepen in kaart gebracht?
- Welke strategische keuzes maken we om de kosten voor leerlingen te beheersen?
- Hoe communiceren we met leerlingen en ouders over de kosten?

Kwaliteitsverwachting

De school beheerst de kosten voor alle lerenden.

Informatiebronnen in de school

- Materiaal dat gratis ter beschikking gesteld wordt door de school
- Maximumfacturen
- Bijdrageregeling
- Initiatieven die genomen worden om de kosten te drukken: (vrijwillige ouderbijdragen; afbetalingsplan, ...)
- (On) betaalde rekeningen
- Gesprekken met ouders
- Observaties
- Schoolreglement
- Schoolwerkplan

Meer lezen

- [Maak je sterk tegen armoede op school](#)
- [Kosten beheersen voor ouders in de basisschool](#)
- [Kosten beheersen voor ouders in de secundaire school](#)
- [LOP's - lokale overlegplatforms](#)
- [Armoede in zicht - Welzijnszorg](#)
- Het Krijt-team ontwikkelde verschillende praktische handleidingen en goede praktijken <https://www.aanpakschoolfacturen.be/tools/>
- Deze signaallijst maakt je alert voor armoede https://cdn.klasse.be/wp/wp-content/uploads/2015/09/Klasse_PVDK_signaallijst.pdf
- 12 brillen om naar kinderarmoede te kijken <https://www.klasse.be/39090/12-brillen-kinderarmoede-armoede-kijken/>
- Netwerk tegen armoede, Maak je sterk tegen armoede. Stappenplan voor een beter armoedebeleid op school https://www.netwerktegenarmoede.be/media/pages/nieuws/2019/maak-je-sterk-tegenarmoede-op-school/2095980025-1580901249/2019-12-17_nta_armoedeopschool_laatste-versie1.pdf
- SOS schulden op school. Zonder schulden op de schoolbank, Garant, 2018.
- [Hoe omgaan met onbetaalde schoolrekeningen?](#) Werbroeck, E., School+visie, juni 2013

Kwaliteitsverwachting

De school beheerst de kosten voor alle lerenden.

Link met

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Kwetsbaarheid en armoede

TOK (Inspectie)

- Geen directe link

Inspirerende ideeën GOK

- Met een vast inschrijftteam werken dat “opgeleid” is om (kans) armoede te detecteren. Een warm onthaal werkt drempels weg en je komt meer te weten
- Gebruik een signalenlijst (kans) armoede, maar besef wel dat niet alle signalen rechtstreeks naar armoede wijzen
- Een visie opmaken in functie van onbetaalde facturen
- Ga na of alle leerlingen thuis een computer en internet hebben en of het gezin ermee kan werken
- Hoe kan je school ervoor zorgen dat alle leerlingen kunnen deelnemen aan de georganiseerde schoolactiviteiten?
- Heeft je school zicht op verborgen kosten en drempels voor ouders bij de leeractiviteiten zowel binnen als buiten de school? Bijvoorbeeld: hoewel de uitstap naar het natuurdomein binnen de maximumfactuur valt, verwacht de school dat de leerling rubberen laarzen, een rugzak en regenjas meeheeft. Misschien hebben niet alle kinderen dit materiaal? Hoe beleeft het kind die spanning?
- Welke zijn de gratis activiteiten in je onmiddellijke schoolomgeving? Is er al een map van aangelegd?
- https://www.grotekansen.be/nl/kwaliteitsvolle_interacties/denken/6
- Werk met een solidariteitsfonds
- Denk na over vooraf opgestelde betalingsplannen, geef ouders een keuze uit betalingsmanieren om de schoolkosten te betalen (los van de doelgroep)

Kwaliteitsbeeld

De lerenden en teamleden voelen zich mentaal veilig in de school. Het onderwijs vindt plaats in lokalen die bewoonbaar, veilig en hygiënisch zijn. Om dit te realiseren neemt de school een samenhangend geheel van maatregelen gericht op het voorkomen, evalueren en bestrijden van risico's. Dit beleid is ingebed in het onderwijskundig beleid van de school en verankerd in de dagelijkse praktijk. Op basis van een analyse van de risico's, de beschikbare financiële middelen en de wettelijke vereisten, stelt de school prioriteiten voorop. Verbeteringen leiden binnen een redelijke termijn tot de gewenste resultaten.

Toelichting

Fysieke veiligheid refereert aan een situatie waarin de fysieke gezondheid van de leerlingen en de leraren zo veel mogelijk gegarandeerd kan worden. Onder meer hygiëne en bewoonbaarheid van de infrastructuur zijn gelinkt aan deze fysieke veiligheid.

Mentale veiligheid refereert aan een situatie waarin de mentale gezondheid van de leerlingen en de leraren zo veel mogelijk gegarandeerd kan worden. De mentale gezondheid wordt onder meer gedefinieerd als een "staat van welbevinden waarin men zijn eigen potentieel kan ontwikkelen en waarbij men voldoende kan omgaan met de alledaagse stressfactoren om vruchtbaar te kunnen functioneren." Leraren en leerlingen gedijen best binnen een ordelijke, ondersteunende en stimulerende werk- en leeromgeving. Hiertoe creëert de school een aangename, fijne, gezonde, milieubewuste en krachtige leer- en werkomgeving. Factoren zoals de aanwezigheid van een groene omgeving in de school, de ICT-voorzieningen, de veiligheid van de schoolgebouwen en het fysieke comfort (temperatuur, akoestiek, licht, ventilatie enzovoort) hebben een invloed op de mentale gezondheid van de leerlingen. Voor de mentale gezondheid van leraren is een positieve werksfeer belangrijk: de leraarskamer is in orde, leraren mogen ook fouten maken, en men zet in op taaklust in plaats van taaklast. Er is een aangename sfeer met goede begeleiding en met wederzijds begrip. Het krijgen van voldoende middelen, vertrouwen, tijd, ruimte, autonomie en het gevoel gehoord te worden, dragen hiertoe bij. De werksfeer wordt sterk beïnvloed door een effectieve organisatiestructuur en een ondersteunende schoolcultuur.

Reflectievragen

- In welke mate monitort de school de mentale veiligheid op school?
- Op welke wijze krijgen de leraren vertrouwen, tijd, ruimte, autonomie, inspraak op school?
- Hoe zorgen we voor bewoonbare, veilige en hygiënische lokalen?
- Hoe brengen we de risico's in kaart?
- Hoe voeren we een beleid dat gericht is op het voorkomen, evalueren en bestrijden van risico's?
- Op welke manier koppelen we de fysieke en mentale veiligheid aan het onderwijskundig beleid?
- Wat is de rol van de preventie-adviseur?

Kwaliteitsverwachting

De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving.

Informatiebronnen in de school

Personen

- Preventieadviseur school
- Preventieadviseur scholengemeenschap

Documenten

- Transparante regels en duidelijke afspraken over evacuatie, veiligheid, gezondheid, sanctionering enz. terug te vinden in:
 - Noodplan
 - Veiligheidsfiches
 - Evacuatieplan
 - Schoolreglement
 - Schoolwerkplan

Andere

- Burn-out- /afwezigheidsgegevens onderwijspersoneel
- Resultaten onderzoek onderwijsinspectie bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne
- Resultaten onderzoek naar welbevinden (Welbevinden; WellBE; IDEWE risicoanalyse voor optimaal welzijn)
- Onderzoek onderwijsinspectie bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne
- Een gezondheidsbeleid op school - Vlaams Instituut Gezond Leven
- Welzijnswetgeving
- Milieuwetgeving
- <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/welzijn-veiligheid-en-gezondheid-in-je-onderwijsinstelling>

Meer lezen

Vademecum voor zorgbreed en kansrijk onderwijs

- Gezondheid en welbevinden

TOK (Inspectie)

- BaO/SO: Ontwikkelingsschalen BVH1 BVH2 BVH3 BVH4
- Factoren zoals de aanwezigheid van een groene omgeving in de school, de ICT-voorzieningen, de veiligheid van de schoolgebouwen en het fysieke comfort (temperatuur, akoestiek, licht, ventilatie enzovoort) hebben een invloed op de mentale gezondheid van de (kwetsbare) leerlingen.
- Zorgen we voor een aantrekkelijke leer- en leefomgeving die het welbevinden en de motivatie verhoogt
- Krijgen doelgroepleerlingen de kans om in een veilige, warme omgeving te studeren op school?

Link met

Inspirerende ideeën GOK

Enkele zeer goede websites

- Steunpunt diversiteit en leren: <https://diversiteitenleren.be/>
- CTO: <https://www.arts.kuleuven.be/cto>
- Kleuterparticipatie: https://www.onderwijsinspectie.be/nl/onderzoek-kleuterparticipatie#Anch_5
- <https://vbjk.be/nl/publicaties/over-de-streep>
- Gezond leven: <https://www.gezondleven.be/>
- Meertaligheid: <https://meertaligheid.be/>
- Taalintegratietrajecten: <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/taaltrajecten/>
- De vertaalbib: <https://www.vertaalbibliotheek.be/node/440>
- Potential: <https://potentialtoteach.be/>
- BaSO: <https://vanbasisnaarsecundair.be/>
- Talenten: <http://talententoolbox.nl/>
- Coöperatief leren: <http://cooperatieflerenolo.weebly.com/>
- HGW: <https://www2.topungent.be/hgw/?pg=13&pt=2&nv=1>
- Toolbox formatieve evaluatie: <https://formatiefevalueren.kdg.be/>
- Teamteaching: <https://www.arteveldehogeschool.be/projecten/teamteaching-samen-onderweg>
- <https://duurzaamonderwijs.com/over-de-auteur-van-deze-blog/>
- <https://platformmindset.nl/?v=796834e7a283>
- Steunpunt GOK: <http://www.steunpuntgok.be/>